

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

Πτυχιακή Μελέτη: Διαμαντάκου Θεοδώρα Μαρία

A.M: 13517

ΘΕΜΑ: Κοινωνική Οικονομία: «Νηλέας».

Η περίπτωση μιας ομάδας παραγωγών ελαιολάδου που μετεξελίχθηκε σε συνεταιρισμό με εξαγωγικό προσανατολισμό.

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2014

«Ευλογημένο να ναι ελιά το χόμα που σε τρέφει
κι ευλογημένο το νερό που πίνεις απ τα νέφη
κι ευλογημένος τρεις φορές αυτός που σ' έχει στείλει
για το λυχνάρι του φτωχού ,για του άγιου το καντήλι»

Λαϊκή παροιμία.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	3
Κεφάλαιο 1 ^ο	5
Κοινωνική οικονομία	5
1.2 Οι ομάδες της κοινωνικής οικονομίας	6
1.3 Οι στόχοι της κοινωνικής οικονομίας.....	8
1.4 Οι αρχές της κοινωνικής οικονομίας	9
1.5 Η εξέλιξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα.	9
1.6 Τι είναι οι κοινωνικές επιχειρήσεις του τρίτου τομέα;	11
1.7 Η συμβολή του τρίτου τομέα στην απασχόληση και την κοινωνική συνοχή... ..	12
Κεφάλαιο 2 ^ο	15
Η κοινωνική επιχειρηματικότητα και οι κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα ..	15
2.1 Οι δραστηριότητες στην κοινωνική οικονομία της Ελλάδας και το νομικό πλαίσιο	16
2.2 Μοντέλα κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα	18
Κεφάλαιο 3 ^ο	19
Ορισμός Συνεταιρισμού	19
3.1 Ιστορική ανάδρομη	21
3.2 Συνεταιριστικές Αξίες.....	23
3.3 Συνεταιριστικές Αρχές.....	24
3.4 Συνεταιριστική Νομοθεσία.....	26
Κεφάλαιο 4 ^ο	27
Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί	27
4.1 Ιστορική εξέλιξη	29
4.2 Δομή συνεταιριστικού κινήματος.....	32
4.3 Οργάνωση, διοίκηση και δραστηριότητες των αγροτικών συνεταιρισμών... ..	33
4.4 Δραστηριότητες συνεταιρισμού	34
4.5 Διοίκηση συνεταιρισμού.....	34
Κεφάλαιο 5 ^ο	36
Νηλέας: μια ομάδα παραγωγών που λειτουργεί ως συνεταιρισμός	36
5.1 Οι στόχοι του Νηλέα	36
5.2 Η πολιτική του συνεταιρισμού	38
5.3 Ποικιλίες ελαιολάδου που χρησιμοποιεί ο Νηλέας	40
5.4 Παράγωγή των προϊόντων	41
5.5 Τυποποίηση ελαιολάδου	42
5.6 Συσκευασίες τυποποιημένου ελαιολάδου Νηλέας	43
5.7 Αποθήκευση των προϊόντων.....	43
5.8 Δραστηριότητες του συνεταιρισμού Νηλέα	43
5.9 Πώληση των προϊόντων.....	44
5.10 Εξαγωγές του συνεταιρισμού	44
5.11 Οργάνωση και διοίκηση	44
Συμπεράσματα/Επίλογος.....	45
Βιβλιογραφία	47
Παράρτημα	48

Πρόλογος

Η Ελλάδα είναι μία κατ'εξοχήν αγροτική χώρα και δίνει την ευκαιρία σε πολλούς ανθρώπους να καλλιεργούν προϊόντα με αποτέλεσμα να ασχοληθούν με τον κλάδο της γεωργίας. Ωστόσο η ανάγκη των ανθρώπων για καλλιέργεια οδήγησε στο να δημιουργηθούν αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα.

Κατά την διάρκεια της φοίτησής μου λόγω των οικονομικών προβλημάτων που ταλάνιζαν την οικογένειά μου η ανάγκη με οδήγησε να εργαστώ στον αγροτικό συνεταιρισμό «Sparta orange». Η αγάπη μου για την εργασία και ειδικότερα για τους συνεταιρισμούς με έκανε να επιλέξω την παρούσα πτυχιακή εργασία.

Σκοπός της εργασίας ήταν η μελέτη του αγροτικού συνεταιρισμού «Νηλέα» και συγκεκριμένα η διερεύνηση της εξελικτικής πορείας του Νηλέα από ομάδα παραγωγών σε αγροτικό συνεταιρισμό. Έγινε επίσης η προσπάθεια για την διερεύνηση και περιγραφή της διαδικασίας παραγωγής των προϊόντων και η μελέτη για την εμπορία των προϊόντων του συνεταιρισμού στο εξωτερικό. Πραγματοποιήθηκε έρευνα που αφορούσε τα μέλη του συνεταιρισμού με την μέθοδο της συνέντευξης. Συνέντευξη δόθηκε από τον διευθυντή του συνεταιρισμού κ. Κώτσαρη Γεώργιο και τον αντιπρόεδρο του συνεταιρισμού κ. Μερτίρη Φίλιππο, με θέματα που αφορούσαν την λειτουργία, την εμπορία, την οργάνωση αλλά και την διαδικασία για την εξαγωγή των προϊόντων.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη συγγραφή της εργασίας ήταν η ακόλουθη:

Η εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Πιο συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια αναφορά για τον ορισμό της κοινωνικής οικονομίας. Η αναφορά αυτή αποσκοπεί ώστε να μάθουν οι αναγνώστες τι σημαίνει κοινωνική οικονομία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια αναφορά στην έννοια της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής επιχείρησης.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια αναφορά στους συνεταιρισμούς. Η αναφορά αυτή αποσκοπεί σε μια πρώτη επαφή των αναγνωστών με τη έννοια και την ιστορική εξέλιξη των συνεταιρισμών παγκοσμίως.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται επιμέρους μελέτη των αγροτικών συνεταιρισμών. Εξετάζεται η ιστορική τους εξέλιξη και η δομή λειτουργίας του συνεταιριστικού κινήματος

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση του Αγροτικού Συνεταιρισμού Νηλέα. Συγκεκριμένα αναφέρονται ιστορικά στοιχεία που αφορούν την ίδρυση και την λειτουργία του, παρουσιάζονται τα προϊόντα του και γίνεται αναλυτική περιγραφή της διαδικασίας παραγωγής ελαιόλαδου και της τυποποίησής του .Επίσης παρουσιάζονται οι πωλήσεις και εξαγωγές του Συνεταιρισμού, η διοίκησή του και οι δραστηριότητές του.

Κεφάλαιο 1^ο

Κοινωνική οικονομία

Ορισμός

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας ,η κρίση, ο μετασχηματισμός των συστημάτων Κοινωνικής προστασίας προκαλούν οδυνηρές επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή των Πολιτών, οι οποίοι αυτό-οργανώνονται αναπτύσσοντας συλλογικές πρωτοβουλίες Στη βάση της αλληλεγγύης και της συνεργασίας, έχοντας ως κύριο στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την κάλυψη αναγκών που δεν είναι σε θέση να Καλύψουν ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας.

Η σύγχρονη δομή της οικονομίας περιλαμβάνει:

- 1.Τον δημόσιο τομέα, ο οποίος υποστηρίζει θεσμικά με υποδομές και επενδύσεις την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.
- 2.Την ιδιωτική οικονομία, τον ιδιωτικό τομέα που λειτουργεί στα πλαίσια της αγοράς
- 3.Την κοινωνική οικονομία.

Η κοινωνική οικονομία λειτουργεί μέσα από την δυνατότητα που υπάρχει για συλλογικά συστήματα, για εθελοντικές δράσεις, για κοινωνικές επιχειρήσεις και για δράσεις που δεν λειτουργούν κερδοσκοπικά αλλά αποδίδουν οικονομικά, διαθρωτικά, αποδίδουν σε πεδίο κοινωνικό αλλά και οικονομικό.

Σκοπό έχουν κυρίως την παροχή υπηρεσιών προς τα μέλη τους ή την κοινωνία παρά την επιδίωξη κέρδους.

Ο Defourny οριοθετεί την έννοια της κοινωνικής οικονομίας δίνοντας τον ακόλουθο ορισμό, ο οποίος χρησιμοποιείται στις περισσότερες χώρες και έχει ως εξής:

Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει οικονομικές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από επιχειρήσεις και οργανισμούς, κοινωνίες αλληλοβοήθειας και σωματεία (ενώσεις). Η ίδρυση και η λειτουργία των οποίων διέπεται από τις ακόλουθες αρχές:

- ✓ Έχουν ανεξάρτητη διοίκηση
- ✓ Εφαρμόζουν δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων

Αποδίδουν προτεραιότητα στα άτομα και την εργασία έναντι του κεφαλαίου κατά την διανομή του εισοδήματος (Defourny 2001).

Ένας άλλος ορισμός που χρησιμοποιείται πολύ συχνά για την κοινωνική οικονομία είναι: «Η κοινωνική οικονομία ή ο τρίτος τομέας αποτελεί το χώρο της οικονομίας που βρίσκεται ανάμεσα στον ιδιωτικό και το Δημόσιο τομέα της οικονομίας και στον οποίο διεξάγονται οικονομικές δραστηριότητες με οικονομικούς και κοινωνικούς σκοπούς και στόχους». (Χρυσάκης Μ,Δ χατζαντώνης 2002 σελ 33-38).

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή ένωση το τρίτο σύστημα αναφέρεται και περιλαμβάνει συνεταιρισμούς, εταιρείες αλληλοβοήθειας και ενώσεις αλλά και τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης δραστηριότητες των οποίων ανταποκρίνονται με την παροχή υπηρεσιών και προϊόντων σε κοινωνικά ακάλυπτες ανάγκες.

1.2 Οι ομάδες της κοινωνικής οικονομίας

Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα εμφανίζονται οι πρώτες οργανώσεις κοινωνικής οικονομίας στις αναπτυγμένες οικονομικά χώρες με την μορφή συνεταιριστικών επιχειρήσεων, αλληλοβοηθητικών φορέων, μη κερδοσκοπικών ενώσεων και συλλογικών επιχειρήσεων ,οι οποίες λειτουργούσαν με την νομική μορφή του συνεταιρισμού ή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρίας.

Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε τη διαφορούμενη έννοια της «της κοινωνικής οικονομίας». Ο συνδυασμός των εννοιών αυτών ,το ίδιο ευρείς, επιτρέπει στον καθένα να σχεδιάσει και να αναπτύξει την αντίληψη του για την κοινωνική Οικονομία επιμένοντας άλλοτε στο κοινωνικό κομμάτι και άλλοτε στο οικονομικό.

Παρόλο που οι όροι οι οποίοι υιοθετούνται από τα κράτη, είναι σίγουρο ότι αναφέρονται όλοι στην ύπαρξη ενός «τρίτου τομέα» μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Έτσι ,η διάκρισή τους ως «τρίτος τομέας» της οικονομίας είναι σχετικά πρόσφατη .Οι δραστηριότητες του τομέα καλύπτουν ανάγκες της κοινωνίας,τις οποίες δεν καλύπτει επαρκώς ούτε ο δημόσιος τομέας (π.χ φύλαξη παιδιών, ηλικιωμένων, πολιτιστικές δραστηριότητες κ.τ.λ) ούτε ο ιδιωτικός τομέας (π.χ πολιτιστικές δραστηριότητες «ηθικά» χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κ.τ.λ.

Οι δραστηριότητες της κοινωνικής οικονομίας (επιχειρήσεις και οργανισμοί) μπορούν να ομαδοποιηθούν σε μεγάλες εταιρείες ανάλογα:

1.Είτε το νομικό-θεσμικό καθεστώς (θεσμική προσέγγιση)

2.Είτε με τις κοινές αρχές που υπηρετούν (κανονιστική προσέγγιση) (Κετζεσοπούλου 2004 σελ 9).

1.Η ομαδοποίηση βάσει του Νομικού καθεστώτος περιλαμβάνει:

- ✓ Συνεταιρισμούς
- ✓ Εταιρίες ή κοινωνίες αλληλοβοήθειας
- ✓ Σωματεία, ενώσεις, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς
- ✓ Ιδρύματα, φιλανθρωπικές, εθελοντικές και μη κερδοσκοπικές οργανώσεις
- ✓ Ταμεία αλληλασφάλισης
- ✓ Μη κερδοσκοπικές παραγωγικές επιχειρήσεις

Αναπτυξιακές Συμπράξεις στα πλαίσια της κ.π EQUAL και οργανισμούς προώθησης και της απασχόλησης (ιδιαίτερα στην Ιταλία, Γαλλία, Βρετανία και Ελλάδα). (Εθνικό θεματικό δίκτυο οικονομίας και υπ. απασχόλησης, οδηγός ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων) .

2.Η ομαδοποίηση βάσει του σκοπού που υπηρετούν και των αρχών από τις οποίες διέπονται περιλαμβάνει:

- ✓ Τοπικές παραγωγικές δραστηριότητες
- ✓ Ενώσεις εθελοντικής εργασίας
- ✓ Οργανώσεις γειτονιάς
- ✓ Κοινωνικές πρωτοβουλίες για την υγεία ,την παιδεία, την κατοικία και οργανώσεις ενίσχυσης του τρίτου κόσμου
- ✓ Εναλλακτικές «ηθικές» τράπεζες (Ναζάκης Χ ,Πρακτικά συνεδρίου Τει Μεσολογγίου,2005,σελ.135).
- ✓ Ορισμένες από αυτές τις οργανώσεις έχουν βαθιές ιστορικές ρίζες, άλλες είναι πιο πρόσφατες. Η προσέγγιση αυτή δίνει έμφαση στα χαρακτηριστικά και στις κοινές αρχές που διέπουν τους οργανισμούς κοινωνικής οικονομίας, όπως; τη συλλογικότητα ,τον Εθελοντισμό, το συλλογικό όφελος, την διαχειριστική αυτονομία και τις δημοκρατικές διαδικασίες.(ΕΘΔ Κοινωνικής οικονομίας και Υπ απασχόλησης ,Οδηγός ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων,2005,σελ 10-11)

1.3 Οι στόχοι της κοινωνικής οικονομίας

Σκοπός των πρωτοβουλιών του τρίτου τομέα είναι να παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες που ανταποκρίνονται σε ανεκπλήρωτες ανάγκες της κοινωνίας (unmet needs), συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην τοπική ανάπτυξη και στην καταπολέμηση της ανεργίας επειδή παράλληλα προσπαθούν να εντάξουν μειονεκτούντα άτομα στην αγορά εργασίας.

Η έντονη ανάπτυξη των οργανισμών του τρίτου συστήματος, προήλθε κατ' αρχάς από την κρίση του κράτους-πρόνοιας που παρατηρήθηκε κατά τη δεκαετία του 1980 στην Ευρώπη, και από την αυξανόμενη ανάγκη τόσο για κοινωνικές υπηρεσίες (π.χ παιδικοί σταθμοί με συμμετοχή φυσικών προσώπων και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κέντρα για ηλικιωμένους κ.α) όσο και για τα πιστωτικά προϊόντα και υπηρεσίες υπέρ των άνεργων και των Μικρών επιχειρήσεων (έτσι, π.χ δημιουργήθηκαν οι «ΗΘΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ».

Ο τρίτος τομέας έχει προσελκύσει τελευταία το ενδιαφέρον τόσο της επιστημονικής κοινότητας όσο και των πολιτικών που σχεδιάζουν παρεμβάσεις για βελτίωση της απασχόλησης. Για αυτό το λόγο, η Ε.Ε προωθεί την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας ως ένα κεντρικό άξονα για την κοινωνική και οικονομική Ευρωπαϊκή ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των τοπικών κοινωνιών. (Κετζετσπούλου Μ.2005 ,σελ 14).

Οι στόχοι της κοινωνικής οικονομίας διαμορφώνονται όπως παρακάτω βάσει μελετών και ερευνών:

- ✓ Παράγει νέες θέσεις εργασίας ,αξιοποιώντας υφιστάμενες και νέες πηγές απασχόλησης;
- ✓ Συμβάλλει στην ανάπτυξη νέων οικονομικών τομέων.
- ✓ Συμβάλλει στη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των τοπικών αγορών (σε σχέση με την οργανωτική μορφή και την οικονομική δομή και διάθρωση).
- ✓ Ανταποκρίνεται στην εξελισσόμενη δυναμική της προσφοράς και ζήτησης και συνδέεται με τις αλλαγές των τοπικών αναγκών, εξισορροπώντας την προσφορά και την ζήτηση.
- ✓ Συμβάλλει στην τόνωση της κατανάλωσης και την αύξηση των εισοδημάτων
- ✓ Ενδυναμώνει την απασχολησιμότητα διαφόρων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων που είναι ή απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό.

- ✓ «Χτίζει» το τοπικό «κοινωνικό κεφάλαιο» (άτομα, δραστηριότητες) ενισχύει την εμπλοκή – κινητοποίηση των τοπικών συντελεστών και των πολιτών, δημιουργεί σχέσεις εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης.
- ✓ Προωθεί την κοινωνική συνοχή και ενδυναμώνει τον κοινωνικό ιστό σε τοπικό επίπεδο
- ✓ Συμβάλλει στη μείωση των γεωγραφικών ανισοτήτων και τοπικών αποκλίσεων.(Κετζεσοπούλου Μ (2005 σελ 14)Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2003)

1.4 Οι αρχές της κοινωνικής οικονομίας

- ✓ Τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής οικονομίας μπορούν να συνοψιστούν τα παρακάτω:
- ✓ Αντιμέτωπιση του αποκλεισμού για ομάδες με ανισότητες στην Αγορά εργασίας Δημιουργία δυνατοτήτων συνεχούς απασχόλησης Κινητοποίηση του τοπικού κοινωνικού κεφαλαίου σε παραγωγικές πρωτοβουλίες Κάλυψη αναγκών συνόλου που δεν καλύπτει ούτε το κράτος, ούτε η αγορά(.EMES EYROPEAN NETWORK 2001) Οι βασικές αρχές που διαμόρφωσαν την κοινωνική οικονομία στον 19^ο και 20^ο αιώνα και συνεχίζουν ακόμα σήμερα να την χαρακτηρίζουν είναι οι εξής:
- ✓ Η ελεύθερη συμμετοχή
- ✓ Η δημοκρατική διοίκηση «ένα πρόσωπο ,μία ψήφος».
- ✓ Η δίκαιη περιορισμένη διανομή του πλεονάσματος
- ✓ Το αδιαίρετο ολικώς ή μερικώς του ίσιου κεφαλαίου
- ✓ Η αλληλεγγύη
- ✓ Το προβάδισμα του ατόμου έναντι του κεφαλαίου
- ✓ Η ανεξαρτησία απέναντι στο κράτος ή σε κάθε δημόσια συλλογικότητα.

1.5 Η εξέλιξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα.

Όσον αφορά στην Ελλάδα κοινή διαπίστωση είναι ότι οι δραστηριότητες του τομέα της κοινωνικής οικονομίας δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένες και οι οποιεσδή-

ποτε προσπάθειες που γίνονται τα τελευταία χρόνια από διάφορους φορείς προσκρούουν, μεταξύ άλλων, στην έλλειψη ενός κατάλληλου και ευέλικτου πλαισίου για τη θεσμική, διοικητική και χρηματοδοτική στήριξη των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στον τομέα αυτό.

Ο τομέας της κοινωνικής στη χώρα μας δεν έχει αναγνωριστεί ως διακριτός τομέας μολοντί δραστηριοποιείται σε αυτόν ένας σημαντικός αριθμός φορέων, οι οποίοι εντάσσονται στον τρίτο τομέα όπως γυναικείοι συνεταιρισμοί, συνεταιριστικές τράπεζες, εθελοντικές οργανώσεις μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, άλλες νομικές μορφές επιχειρήσεων με κοινωνικούς σκοπούς.

Γενικότερα η ελληνική κοινωνία στο σύνολο της εξακολουθεί να εντάσσει τέτοιου τύπου πρωτοβουλίες σε μια «φιλανθρωπικού χαρακτήρα» προσέγγιση. Αυτό επιβεβαιώνεται επίσης από το γεγονός ότι ο τομέας αυτός δεν εμφανίζεται σε καμία από τις επίσημες στατικές ως διακριτή κατηγορία.

Στην Ελλάδα ο τρίτος τομέας φαίνεται να απασχολεί 68.770 άτομα που αντιπροσωπεύει μόλις το 1,8% της συνολική απασχόλησης ή το 3,3% της μισθωτής απασχόλησης (ανάλογα με τη νομική μορφή των οργανισμών) επιπροσθέτως, διαφέρει ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες στις οποίες ιδιαίτερη παρουσία έχουν οι συνεταιρισμοί οι οποίοι συναντώνται ως κυρίαρχη μορφή σε πολλές χώρες (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Σουηδία, Ιρλανδία, Γερμανία, Λουξεμβούργο, Αυστρία, Ενωμένο Βασίλειο, Βέλγιο, Ελλάδα και Γαλλία. (Κετζεσοπούλου Μ,2005,σελ 11-15,Χατζαντώνης Δ, Ευρωπαϊκό συνέδριο κοινωνικής Οικονομίας Equal).

Παρόλο που στην Ελλάδα παρατηρείται σημαντικό κενό στην προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών και ευρύτερα υπηρεσιών σχετικών με την ποιότητα ζωής και συνεπώς, μεγάλη ανάγκη για υπηρεσίες που θα μπορούσαν να προσφερθούν από τον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, ο συγκεκριμένος τομέας δεν έχει αναπτυχθεί όσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση κυρίως λόγω έλλειψης θεσμικού και χρηματοδοτικού πλαισίου που συνεπάγονται μη αναγνώριση, μη πιστοποίηση και μη χρηματοδότηση των φορέων κοινωνικής οικονομίας από το κράτος, το οποίο απλά παρατηρεί και εξυπηρετεί τις εθελοντικές πρωτοβουλίες, διότι έτσι, παράγεται απλήρωτη και ανασφάλιστη εργασία. (Ε.Θ.Δ κ.ο και Υπ. Απασχόλησης, οδηγός ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων,2005,σελ 11.)

Φωτεινή εξαίρεση αποτελεί το 4^ο Κ.Π.Σ,το οποίο σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της ευρωπαϊκής Επιτροπής και μετά από πιέσεις αρμοδίων φορέων κοινωνικής οικονομίας, περιλαμβάνει δράσεις υποστήριξης των κοινωνικών επιχειρήσεων. Άξιες

λόγου είναι και οι προσπάθειες αυτό-οργάνωσης και κινητοποίησης των πολιτών της χώρας, οι οποίες ωστόσο δεν είναι το ίδιο έντονες όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Παρ' όλα αυτά όμως τα ανωτέρω προβλήματα και τις ελλείψεις το τομέα στην Ελλάδα, τα τελευταία είκοσι χρόνια παρατηρείται έντονη δραστηριοποίηση στο χώρο της κοινωνικής οικονομίας ,στο οποίο δραστηριοποιούνται κυρίως:

- ✓ Αστικοί και αγροτικοί γυναικείοι συνεταιρισμοί
- ✓ Μη κυβερνητικές οργανώσεις.
- ✓ Σωματεία (πολιτιστικά, περιβαλλοντολογικά, γυναικεία κ.α)
- ✓ Αστικές Μη κερδοσκοπικές Εταιρείες (Α.Μ.Κ.Ε)
- ✓ Δημοτικές επιχειρήσεις και κοινωφελή ιδρύματα
- ✓ Σημαντική είναι αναντίρρητα και η ανάπτυξη των γυναικείων συνεταιρισμών.

(Από την έκθεση VOLMED-HELLAS όπως παρουσιάζεται στο Χρυσάκης Μ. κ.α.,2000,σελ 53.)

Γενικά και στην Ελλάδα όπως και σε όλη την Ευρώπη και τη Διεθνή κοινότητα υπάρχει ευχάριστη άνθιση δραστηριοτήτων του τρίτου τομέα, με σκοπούς κοινωνικούς (προσφορά κοινωνικού ,πολιτιστικού και παραγωγικού έργου) οι οποίες και εργασία δημιουργούν και στην τοπική ανάπτυξη συμβάλλουν (οδηγός προβολής προϊόντων και υπηρεσιών Γυναικείων Συνεταιρισμών και κοινωνικών επιχειρήσεων 2005, Trade Hoyses Dioni ο οποίος διατίθεται στα Κ.Ε.Ε.)

1.6 Τι είναι οι κοινωνικές επιχειρήσεις του τρίτου τομέα;

Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας ή επιχειρήσεις της αλληλεγγύης, έχοντας ως χαρακτηριστικό την καινοτομία, επεκτάθηκαν σε νέα πεδία όπως σε υπηρεσίες γειννίας, αναδόμησης προβληματικών συνοικιών, βοήθειας ηλικιωμένων ατόμων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες, επαγγελματικής ενσωμάτωσης ατόμων χαμηλού μορφωτικού επιπέδου καθώς και στο εμπόριο, την ηθική και αλληλέγγυα χρηματοδότηση, την περιβαλλοντική διαχείριση αποβλήτων.

Η κοινωνική οικονομία απέβλεπε περισσότερο στην πραγματοποίηση των στόχων της κοινωνικής πολιτικής ή της πολιτικής της απασχόλησης. Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες η ιδιαιτερότητα ως προς τη διαχείριση τους οδήγησε στη δημι-

ουργία της προσδοκίας μιας ανώτερης δυνατότητας από εκείνης του κράτους όσον αφορά στην παροχή υπηρεσιών γενικού οφέλους με πιο αποτελεσματικό τρόπο.

Ο Defoigny σχηματοποιεί τα όρια της κοινωνικής επιχείρησης, τοποθετώντας τα στη διασταύρωση των συνεταιρισμών και των μη κερδοσκοπικών ενώσεων.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι συλλογικές επιχειρήσεις, οι οποίες συνήθως λειτουργούν με τη νομική μορφή των Συνεταιρισμών, των Αστικών Μη κερδοσκοπικών Εταιρειών (Α.Μ.Κ.Ε) της Ο.Ε, της Ε.Ε, της Ε.Π.Ε ή της Α.Ε οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις και χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιχειρήσεων καθώς και με την μορφή των επιχειρήσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης (εταιρείες λαϊκής βάσης, δημοσυνεταιριστικές επιχειρήσεις κ.λ.π). Η επικρατέστερη μορφή στην Ελλάδα είναι αυτή των συνεταιρισμών και των αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών (Α.Μ.Κ.Ε).

1.7 Η συμβολή του τρίτου τομέα στην απασχόληση και την κοινωνική συνοχή

Μία παράλληλη κοινωνία μέσα στην κυρίαρχη ,μέσα από ένα νέο πολιτικό σχεδιασμό και δραστηριοποιούμενους και ενεργούς πολίτες, σε μικρής κλίμακας αυτοδιαχειριζόμενες κοινότητες, με εθελοντικές παράλληλες δραστηριότητες, με τη χρήση των νέων τεχνολογιών ,τη χρήση των νέων τεχνολογιών ,τη χρήση σύγχρονων και εξειδικευμένων υποδομών (δίκτυα, δομές, νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, δίκτυα πληροφόρησης και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κ.τ.λ).

Συνεπώς από τους δραστηριοποιημένους στον τομέα φορείς και στην επιστημονική κοινότητα, προτείνονται συνολικά μέτρα πολιτικής (θεσμικά, νομοθετικά, χρηματοδοτικά) και παράλληλα, κινητοποίηση και εγρήγορση της κοινωνίας και των αποκλεισμένων ατόμων, οι οποίοι προσδοκούν μία άλλη ποιότητα ζωής με εργασία και μη εκμετάλλευση (Εθνικό θεματικό δίκτυο κοινωνικής οικονομίας και υπ, απασχόλησης, προτάσεις πολιτικής,2005,σελ 6-20.)

Πράγματι ,ο τρίτος τομέας αποτελεί ένα άκρως ελπιδοφόρο πεδίο για την αντιμετώπιση προβλημάτων που απορρέουν από την πρόσφατη εξέλιξη των κοινωνικών και οικονομικών συστημάτων. Η διεθνής εμπειρία έχει αποδείξει ότι οι οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας είναι σε θέση να παρέχουν ευφυείς λύσεις στις κοινωνικές και άλλες ανάγκες σε τοπική ή εθνική κλίμακα, που δεν καλύπτονται από το κράτος ή την αγορά. Σε όλες τις χώρες, στις οποίες λειτουργεί η κοινωνική οικονομία

ή «οικονομία της αλληλεγγύης» εξυπηρετεί πρωτίστως τα άτομα που αναζητούν πρακτικές και άμεσες απαντήσεις στις δυσκολίες της καθημερινής ζωής, με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι (απασχόληση, διατροφή, υγεία, οικονομική αβεβαιότητα, στέγη κ.α).

Παράλληλα σε μία περίοδο κρίσης στην αγορά εργασίας, ο τρίτος τομέας αποτελεί δυναμική πηγή απασχόλησης, ιδιαίτερα για τα άτομα που βρίσκονται ή κινδυνεύουν από κοινωνικό και εργασιακό αποκλεισμό. (Ε.Θ.Δ κ.ο και υπ. απασχόλησης, οδηγός ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων, 2005 σελ.9.).

Εφόσον διαμορφωθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του τρίτου τομέα τα θετικά αποτελέσματα και επιπτώσεις του τρίτου συστήματος στην απασχόληση, ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή είναι σημαντικά.

Σύμφωνα με την βιβλιογραφία και την Ευρωπαϊκή εμπειρία, εντοπίζονται τρεις πρωταρχικοί στόχοι και κατ' επέκταση, αποτελέσματα για τις πρωτοβουλίες του τρίτου τομέα.

- ✓ Ένταξη στην αγορά εργασίας ατόμων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες.
- ✓ Διάθεση στην αγορά νέων αγαθών ή υπηρεσιών.
- ✓ Προώθησης της τοπικής ανάπτυξης. (Ευρωπαϊκή επιτροπή Γ.Δ Απασχόλησης και κοινωνικών Υποθέσεων (2003).

Οι περισσότεροι οργανισμοί του τρίτου τομέα καλύπτουν ταυτόχρονα και τους τρεις στόχους, εάν και πρωταρχικός στόχος τους είναι η ενσωμάτωση ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων στην αγορά εργασίας. Η έμφαση αυτή στην επαγγελματική ένταξη αντιστοιχεί στη βασική τάση που χαρακτηρίζει την εξέλιξη της κοινωνικής οικονομίας τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, την προσπάθεια δηλαδή της κοινωνικής οικονομίας να αντιμετωπίσει την υψηλή ανεργία . Προσπάθεια που υποστηρίζεται από τα θεσμικά όργανα της κοινότητας και από την Ευρωπαϊκή στρατηγική απασχόλησης.

Οι σχετικές μελέτες που έχουν γίνει για το τρίτο σύστημα ,πιστοποιούν ότι η προσέγγιση του τρίτου συστήματος παρουσιάζει μία σειρά από πλεονεκτήματα συγκριτικά με το δημόσιο ή το ιδιωτικό κερδοσκοπικό τομέα και παράγει μία σειρά από θετικά αποτελέσματα τόσο σε σχέση με την απασχόληση, όσο και με άλλες σημαντικές πλευρές της κοινωνικής και οικονομικής ζωής σε τοπικό κυρίως επίπεδο, όπως την ανάπτυξη νέων οικονομικών τομέων, την τοπική ανάπτυξη, τη βελτίωση της

ποιότητας ζωής των τοπικών πληθυσμών ,την ενίσχυση των κοινωνικών δεσμών και της κοινωνικής συνοχής, την τόνωση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας.

Συγκεκριμένα το τρίτο σύστημα παρουσιάζει ορισμένα σημαντικά πλεονεκτήματα συγκριτικά με το δημόσιο τομέα και τις κερδοσκοπικές επιχειρήσεις και δημιουργεί τις παρακάτω θετικές επενέργειες:

- ✓ Ο τρίτος τομέας παρέχει θέσεις εργασίας σε ευάλωτες ομάδες και μειονεκτούντα άτομα, τα οποία αντιμετωπίζουν μεγάλη δυσκολία πρόσβασης στην απασχόληση.
- ✓ Ο τομέας συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη, στην ενίσχυση των τοπικών θεσμών, στην αξιοποίηση διαφόρων πόρων, στην εξεύρεση καινοτομικών εργαλείων και πρακτικών για την επίτευξη των στόχων του.
- ✓ Ο τρίτος τομέας συνήθως καλύπτει τοπικές ανάγκες, οι οποίες δεν καλύπτονται από το δημόσιο ούτε από το κερδοσκοπικό ιδιωτικό τομέα ,παρέχοντας υπηρεσίες συχνά θεωρούνται ως μη κερδοσκοπικές και δεν προσελκύουν το ενδιαφέρον του ιδιωτικού τομέα απευθύνονται σε διάφορες κατηγορίες αγορών.
- ✓ Κατ' αρχάς απευθύνονται σε αγορές ,στις οποίες η προσφορά δημοσίων κοινωνικών υπηρεσιών είναι ανεπαρκής ή δεν υπάρχει.
- ✓ Απευθύνεται επιπροσθέτως σε τμήματα της αγοράς που δεν ελκύουν το ενδιαφέρον του ιδιωτικού κερδοσκοπικού τομέα.
- ✓ Τέλος υπάρχουν και οι παραδοσιακές αγορές όπου οι οργανισμοί του τρίτου συστήματος μπορούν να ανταγωνισθούν λόγω της ευέλικτης και εξατομικευμένης παροχής αγαθών και υπηρεσιών ,καθώς και με την τόνωση της ζήτησης που μπορούν να προκαλέσουν οι οργανισμοί αυτοί.

Οι οργανισμοί του τρίτου τομέα προσπαθούν να κινητοποιήσουν και να αξιοποιήσουν εθελοντική εργασία και το γεγονός αυτό μειώνει το κόστος των δραστηριοτήτων για το κοινωνικό σύνολο.

Οι οργανισμοί του τρίτου συστήματος βρίσκονται κοντά στους χρήστες ,δε διέπονται από γραφειοκρατικές και δεν υποχρεώνονται να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη και συνεπώς ,αναπτύσσουν σχέσεις εμπιστοσύνης με το τοπικό πληθυσμό.

Οι οργανισμοί του τρίτου συστήματος συμβάλλουν σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού και ειδικότερα των λιγότερο ευνοουμένων τμημάτων του , τα οποία, χωρίς τη συμβολή του τρίτου συστήματος, δεν θα είχαν πρόσβαση ίσως σε νέες υπηρεσίες και αγαθά,

Επιπλέον, το τρίτο σύστημα συμβάλλει στην προώθηση της καινοτομίας, μέσω της εξεύρεσης καινοτομικών εργαλείων και πρακτικών για την επίτευξη των στόχων του. Αρχικά, τα νέα προϊόντα και υπηρεσίες που ανταποκρίνονται σε τοπικές, ανικανοποίητες ανάγκες αποτελούν μια καινοτομία. (Κετζίετσοπούλου Μ,2005,σελ 11,Ε.Σ.Ο,Τ.Ε.Σ,2001,Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2003,Cambell Μ,1999,Borgaza C,Olabe Α& Greffe Χ,1999).

Κεφάλαιο 2^ο

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα και οι κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να προσδιορίσει την έννοια της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής επιχείρησης ,να παρουσιάσει τους τομείς της Ελλάδας όπου συναντάμε τις κοινωνικές επιχειρήσεις και να αναλύσουν τις μορφές ύπαρξής τους,

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα και οι κοινωνικές επιχειρήσεις, παράγουν προϊόν με έντονο κοινωνικό χαρακτήρα. Σχετίζονται με την κοινωνική ζήτηση και ανάπτυξη.

Συνυπάρχουν μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης ,στον κύκλο της αγοράς ,σε πολλά σημεία ,και αυτό ισχύει και για την αγορά εργασίας. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα μοντέλα των Κοινωνικών Επιχειρήσεων όπως:

- ✓ Οι συνεταιρισμοί
- ✓ Η Αστική μη κερδοσκοπική Εταιρεία (Α.Μ.Κ.Ε)
- ✓ Αστικά σωματεία (ΜΗ.ΚΥ.Ο)
- ✓ Το μοντέλο της κοινωνικής διαχείρισης (social franchising)
- ✓ Το μοντέλο της θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων (Business incubator)
- ✓ Οι εταιρείες λαϊκής βάσης (Ε.Λ.Β)
- ✓ Ιδρύματα
- ✓ Επιχειρήσεις της Αυτοδιοίκησης.

2.1 Οι δραστηριότητες στην κοινωνική οικονομία της Ελλάδας και το νομικό πλαίσιο

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχουν αναπτυχθεί οργανώσεις με επιχειρηματικό ενδιαφέρον ,οι οποίες συνδυάζουν τους κοινωνικούς με τους οικονομικούς παραγωγικούς στόχους και προσεγγίζουν την έννοια των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Οργάνωση είναι η προγραμματισμένη ενέργεια η οποία κατευθύνει τα άτομα έτσι ώστε να αναγνωριστούν οι αξίες να ικανοποιηθούν οι ανάγκες και να πραγματοποιηθούν οι στόχοι.

Οι διάφορες δραστηριότητες που υπάρχουν στην Ελλάδα είναι:

- ✓ Οι συνεταιριστικές οργανώσεις και επιχειρήσεις
- ✓ Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε)
- ✓ Η Αστική Εταιρία
- ✓ Οι Ε.Π.Ε και Ο.Ε που πληρούν τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής οικονομίας
- ✓ Οι επιχειρήσεις της αυτοδιοίκησης (Εταιρείες Λαϊκής Βάσης ,η αμιγής ή μικτή επιχείρηση των Ο.Τ.Α, οι διαδημοτικές και δικοινοτικές επιχειρήσεις, οι δημοσυνεταιριστικές ανώνυμες εταιρείες, οι ανώνυμες εταιρείες Λαϊκής Βάσης και Ε.Π.Ε)
- ✓ Κοινωνικές επιχειρήσεις που δημιουργήθηκαν από Αναπτυξιακές Συμπράξεις στα πλαίσια του Α Κύκλου της EQYAL (με τη μορφή της Α.Μ.Κ.Ε.Ε.Π.Ε, της κοινωνικής δικαιόχρησης και της θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων.
- ✓ Τα ιδρύματα (που διαθέτουν χαρακτηριστικά κοινωνικών οργανισμών).
- ✓ Φορείς και εταιρικά σχήματα που αναπτύσσουν πρωτοβουλίες για ένταξη στην απασχόληση ατόμων αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας (προγράμματα καταπολέμησης αποκλεισμού).
- ✓ Αναπτυξιακές Συμπράξεις της EQYAL α και β κύκλου
- ✓ Φορείς και εταιρικά σχήματα με σαφή προορισμό την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας από μειονεκτικές ομάδες πληθυσμού ή σε μειονεκτικές γεωγραφικές περιοχές.
- ✓ Οργανώσεις και Δομές που δραστηριοποιούνται στην προστασία του περιβάλλοντος και του καταναλωτή, της ποιότητας ζωής και στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών

- ✓ Σχήματα που εντάσσονται στα Ευρωπαϊκά προγράμματα και πρωτοβουλίες και τοπικά σύμφωνα απασχόλησης.
 - ✓ Το Αστικό Σωματείο (ΜΗ.ΚΥ.Ο) ή Αλληλοβοηθητικό Σωματείο ή Ταμείο Δομές ,Δίκτυα που δημιουργήθηκαν στα πλαίσια της κ.π Equal a κύκλου από αναπτυξιακές συμπράξεις στο μετρό της κοινωνικής οικονομίας.
- (Χρυσάκης κ.α ,2000,σελ 53 ,Ε.Θ.Δ και Υπ. Απασχόλησης, οδηγός ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων ,2005,σελ 24-28).

Από τις παραπάνω δραστηριότητες, αυτές που στηρίζονται από νομικό πλαίσιο είναι:

- ✓ Οι συνεταιρισμοί
- ✓ Η Αστική μη κερδοσκοπική Εταιρεία
- ✓ Οι κοινωνικοί Συνεταιρισμοί (Κοι.Σ.Π.Ε)
- ✓ Οι Επιχειρήσεις της Αυτοδιοίκησης
- ✓ Το Αστικό Σωματείο
- ✓ Το Αλληλοβοηθητικό Σωματείο ή Ταμείο
- ✓ Οι Ο.Ε.

Επιχειρηματική κοινωνική δραστηριότητα, και ως εκ τούτου θεωρούνται κοινωνικές επιχειρήσεις οι οποίες ασκούν οι παρακάτω:

- ✓ Οι Συνεταιρισμοί.
- ✓ Η Αστική εταιρεία.
- ✓ Οι Ε.Π,Ε και Ο.Ε που πληρούν τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής οικονομίας.
- ✓ Οι εταιρείες της Αυτοδιοίκησης (Οι Εταιρείες Λαϊκής Βάσης ,η αμιγής ή μικτή επιχείρηση των ΟΤΑ , Δημοσυνεταιριστικές επιχειρήσεις, Ανώνυμες Εταιρείες Λαϊκής Βάσης κ.τ.λ).
- ✓ Τα ιδρύματα(που διαθέτουν χαρακτηριστικά κοινωνικών οργανισμών).

Σήμερα υπάρχει ένας μεγάλος προβληματισμός για το ποια θεωρείται κοινωνική επιχείρηση, διότι δεν υπάρχει Νομοθετικό και Θεσμικό πλαίσιο που τις καθορίζει, εκτός του πλαισίου για τους Κοι.Σ.Π.Ε. Εντούτοις, η σύγχρονη πρακτική της κατηγοριοποιεί ανάλογα με τα χαρακτηριστικά και τις αρχές λειτουργίας τους.

2.2 Μοντέλα κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Συνεταιρισμός

Ο συνεταιρισμός είναι μια εθελοντική ένωση προσώπων με στόχο να ικανοποιήσουν τις κοινές οικονομικές κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες και φιλοδοξίες τους μέσα από την κοινή επιχειρηματική και κοινωνική δραστηριότητα ,με ισότιμη συνεργασία(ένα πρόσωπο ,μία ψήφος άσχετα από τις εταιρικές μερίδες που κάποιο μέλος κατέχει) με αμοιβαία βοήθεια και δημοκρατικά εκλεγμένη διοίκηση. Έχουν συνήθως εμπορικό χαρακτήρα.

Ο συνεταιρισμός αποτελεί προσπάθεια των συνεταιρισμένων μελών του να καταργήσουν τα υπερβολικά κέρδη των εκ διαμέσων κερδοσκόπων. Βέβαια δεν αποκλείεται και στο συνεταιρισμό η επιδίωξη και πραγματοποίηση κέρδους ,αλλά γι αυτό και η διανομή των κερδών μπορεί να αποκλεισθεί το καταστατικό. Αποτελεί επίσης έκφραση του συνεργατικού ιδεώδους γι αυτό και αντιμετωπίζει ευνοϊκά από τις κυβερνήσεις των περισσότερων χωρών.

Ο συνεταιρισμός θεωρείται προσωπική εταιρεία ,γιατί αποτελεί ένωση προσώπων και όχι ένωση κεφαλαίων .Οι συνεταιρισμοί διέπονται από τον νόμο 2810/2000(αγροτικοί συνεταιρισμοί), από το νόμο(1667/86 (αστικοί συνεταιρισμοί), από το νόμο 2076/92 (συνεταιριστικές τράπεζες) και από το προεδρικό διάταγμα (Π.Δ) 93/87 (οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί).

Τη βάση της εταιρικής ιδιότητας στο συνεταιρισμό αποτελεί η συνεταιριστική μερίδα. Συνεταιριστική μερίδα είναι το ελάχιστο ποσό συμμετοχής κάθε προσώπου στο συνεταιρισμό. Κάθε συνέταιρος εγγράφεται για διαφορετικό αριθμό συνεταιριστικών μερίδων.

Το κεφάλαιο του συνεταιρισμού αποτελείται από τις συνεταιριστικές μερίδες και από τα δικαιώματα εγγραφής.

Ένας συνεταιρισμός μπορεί να υιοθετήσει οποιοδήποτε είδος νομικής μορφής η οποία μπορεί να προσαρμοστεί στον ανωτέρω ορισμό και χαρακτηριστικά .Ο συνεταιρισμός αποτελεί προσπάθεια των συνεταιριζόμενων μελών να συνεργαστούν σε μία συλλογική βάση, να αποφασίζουν οι ίδιοι στα πλαίσια μιας δημοκρατικά εκλεγμένης διοίκησης και να περιορίσουν τα υπερβολικά κέρδη των ενδιάμεσων κερδοσκόπων (Ε.Θ.Δ κ.ο και Υπ Απασχόλησης , οδηγός ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων ,2005,σελ.34)

Οι συνεταιρισμοί ποικίλουν αρκετά στο μέγεθος, τον τομέα και τύπο ιδιότητας μέλους. Υπάρχουν πολλών ειδών συνεταιρισμοί (Αστικοί, Αγροτουριστικοί, Μεταποιητικοί, Καταναλωτικοί, ανδρών και γυναικών ή μόνο γυναικών κ.τ.λ)

Τα κύρια είδη των συνεταιρισμών είναι οι εξής:

- ✓ Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι διέπονται από το Νόμο 2810/2000.
- ✓ Οι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί.
- ✓ Οι αστικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι διέπονται από το νόμο 1667\86 και το νόμο 2076/92 (συνεταιριστικές τράπεζες).
- ✓ Οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί ,οι οποίοι διέπονται από το Π.Δ .93/87.

Για τη σύσταση συνεταιρισμού απαιτούνται οι εξής ενέργειες :

- ✓ Σύνταξη και έγκριση καταστατικού και καταχώρηση στο μητρώο συνεταιρισμών .
- ✓ Το καταστατικό πρέπει να περιέχει την επωνυμία και το σκοπό του συνεταιρισμού, τη διάρκεια, την έδρα του και τον τρόπο διοικήσεως την ευθύνη των συνεταίρων, τον τρόπο και τον χρόνο συντάξεως του ισολογισμού και του πίνακα διάθεσης κερδών, τον τρόπο και το χρόνο συντάξεως του ισολογισμού και του πίνακα διάθεσης κερδών, τον τρόπο εισδοχής νέων μελών και απομάκρυνσης παλιών και την αξία κάθε συνεταιριστικής μερίδας.

Κεφάλαιο 3^ο

Ορισμός Συνεταιρισμού

Στο Μάντσεστερ διατυπώθηκε και υιοθετήθηκε για πρώτη φορά ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για τους συνεταιρισμούς. Ο ορισμός αυτός όριζε τους συνεταιρισμούς ως μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών καθώς επίσης και επιδιώξεων τους δια μέσου μιας συνιδιοκτήτης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης. www.in.gr

Το καινούριο και σημαντικό στοιχείο που έχει αυτός ο ορισμός συγκριτικά με τους άλλους είναι το στοιχείο της αυτονομίας.

Συμπερασματικά, ο συνεταιρισμός είναι μία αυτόνομη ένωση ανθρώπων που συγκροτείται εθελοντικά με σκοπό την καλύτερη δυνατή βοήθεια και κάλυψη των αναγκών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών των επιχειρήσεων των μελών του.

Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί πολλοί ορισμοί σχετικά με το τι είναι συνεταιρισμός. Η διαφοροποίηση μεταξύ των ορισμών αυτών έγκειται στην έμφαση που δίνει ο καθένας διαφορετικά χαρακτηριστικά ή σκοπούς του συνεταιρισμού. Η ποικιλομορφία του θεσμού αυτού και στα στοιχεία που τον χαρακτηρίζουν καθιστούν την περιγραφή του δυσχερή. Βέβαια, το γεγονός ότι μέχρι πρόσφατα δεν υπήρχε ένα παγκόσμια αποδεκτό ορισμός είναι μια απροσδιόριστη έννοια. Έχει θεμελιώδεις αρχές και ένα σύνολο κανόνων κοινά αποδεκτών.

Λίγα χρόνια αργότερα ο νόμος 602/1913 περί Συνεταιρισμών ορίζει τους συνεταιρισμούς ως εξής: ο συνεταιρισμός είναι μια εταιρεία η οποία έχει κεφάλαιο μεταβλητό, αποτελείται από συνεταίρους των οποίων ο αριθμός είναι μεταβλητός και επιδιώκει με την συνεργασία των συνεταίρων την προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από αυτούς.

Με εξέλιξη των διαφόρων μορφών συνεργασίας που προϋπήρχαν όπως ήταν οι φυλές και η πατριαρχική οικογένεια ήταν οι άτυποι και οι παραδοσιακοί συνεταιρισμοί που αναπτύχθηκαν σε διάφορα μέρη του κόσμου. Τέτοια παραδείγματα μορφών συνεργασίας συναντάμε στην αρχαία Βαβυλώνα, στην Κίνα, στην αρχαία ρώμη και στην αρχαία Ελλάδα ανάμεσα σε έμπορους και τεχνίτες με στόχο την επίτευξη του κοινού συμφέροντος.

Ο Θ. Τζωρτζιάκης αναφέρει συμπληρωματικά ότι ο Συνεταιρισμός είναι όργανο αυτοβοήθειας ασθενών οικονομικό προσώπων, δημιουργούμενος με την ένωση των μικρών κατά μέρος δυνάμεων σε μια μεγάλη ομοειδή δύναμη, που τίθεται στη διάθεση του καθενός για την καλύτερη άσκηση της επαγγελματικής και οικιακής του οικονομίας.

Ο Δ Καλιτσουνάκης, δίνοντας έμφαση στον τοπικό χαρακτήρα των συνεταιρισμών ορίζει: ο συνεταιρισμός είναι ελεύθερη και ισότιμη προσωπική ένωση ασθενών οικονομικά ατόμων, προς αυτοβοήθεια με την από κοινού διεξαγωγή επιχειρήσεων από την οποία οφείλονται ανάλογα με την συναλλαγή τους αυτή.

Ακόμα, ο Δ. Μαυρογιάννης αναφέρει ότι : ο συνεταιρισμός είναι μια ελεύθερη ένωση προσώπων που ασκούν ομοειδή οικονομική επιχείρηση ή είναι της ίδιας κοινωνικής κατηγορίας αγρότες και αποβλέπει στην προαγωγή της οικονομίας των

μελών τους. Έχει δημοκρατικό χαρακτήρα και μορφωτική αποστολή για τα μέλη του σθνεταρισμού

Ο Marvin A.Snaars ορίζει τον συνεταιρισμό μια επιχείρηση που αποκτάται και ελέγχεται εθελοντικά από τα μέλη του και λειτουργεί από αυτούς και για αυτούς σε βάση μη κερδοσκοπική ή κόστος,(Τραντάς χ.χ)

3.1 Ιστορική ανάδρομη

Ένας συνεταιρισμός αρχίζει την λειτουργία του όταν μια ομάδα ανθρώπων προκειμένου να εκπληρώσει τις υπάρχουσες ανάγκες της, δημιουργεί και οργανώνει μία ομάδα ανθρώπων με σκοπό την ικανοποίηση αυτών των αναγκών , την παροχή βοήθειας και την προσφορά υπηρεσιών προς τα μέλη της ομάδας .Στην ομάδα αυτή προσέρχονταν ακόμα περισσότερα μέλη αντιλαμβανόμενα τα οφέλη αυτής της κοινής προσπάθειας, που οδηγεί σε αύξηση του μεγέθους της οικονομικής δυνατότητας του συνεταιρισμού και διαπίστωση της επιτυχίας του. Αυτή η διαπίστωση ήταν που αποτέλεσε την αφετηρία για τις πρώτες μορφές συνεταιριστικής οργάνωσης

Μια εξέλιξη των διαφόρων μορφών συνεργασίας που προϋπήρχαν όπως ήταν οι φυλές και η πατριαρχική οικογένεια ήταν οι άτυποι και οι παραδοσιακοί συνεταιρισμοί που αναπτύχθηκαν σε διάφορα μέρη του κόσμου. Τέτοια παραδείγματα μορφών συνεργασίας συναντάμε στην αρχαία Βαβυλώνα ,στην Κίνα, στην αρχαία ρώμη και στην αρχαία Ελλάδα ανάμεσα σε εμπόρους και τεχνίτες με στόχο την επίτευξη του κοινού συμφέροντος.

Πιο συγκεκριμένα στην αρχαία Ελλάδα είχαν αναπτυχθεί οι αμφικτιονίες και οι αρχαίες συμπολιτείες που αποτελούσαν ενώσεις πόλεων – κρατών. Κατά την περίοδο του Βυζαντίου παρακολούθησαμε την ανάπτυξη των συντεχνιών οι οποίες ήταν σωματεία με σημαντική οικονομική και κοινωνική δύναμη.

Λαμπρά παραδείγματα ανάπτυξης της αγροτικής συνεργασίας με την μορφή αγροτικών συνδέσμων αποτέλεσαν τα άρτελ στην Ρωσία ,τα εγίτος στο Μεξικό , η ζάντραγκα στην Σερβία, και τα τσελιγκάτα στην Χερσόνησο του Αίμου στην Ελλάδα ήταν των κτηνοτρόφων Αιτωλοακαρνανία, τα μητάτα και οι Σεμπρίες καθώς και οι συντεχνίες ραπτών στη Φιλιππούπολη.

Παράλληλα γύρω στο 1860 έκαναν την εμφάνιση τους θεατρικές επιχειρήσεις, συνεταιριστικής μορφής δηλαδή περιοδεύοντες θίασοι που ονομάζονταν μπου-

λούκια. Αυτές οι μορφές συνεταιρισμών προηγήθηκαν αυτού του Ρότσντειλ ο οποίος ήταν η αφετηρία όλων των συνεταιρισμών σύγχρονης μορφής

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα παρατηρήθηκε ένα έντονο ενδιαφέρον ως προς το θεσμό του συνεταιρισμού. Άνθρωποι των γραμμάτων με ουτοπιστικές ιδέες άνοιξαν τον δρόμο του σύγχρονου συνεργατισμού διατυπώνοντας και ανταλλάσσοντας ιδέες πάνω σ αυτό θέμα. Αποτέλεσμα της μίξης των πολλών και σε κάποιες περιπτώσεις διαφορετικών ιδεών τους ήταν ο συνεταιρισμός της σύγχρονης μορφής ο οποίος είχε σαν στόχο την δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος , την κοινωνική βοήθεια και την αυτενέργεια των ανθρώπων.

Σημαντικότεροι πρωτοπόροι ήταν οι Άγγλοι Ρούμπερτ Οουεν και Ουίλιαμ Κίγκ, οι Γάλλοι Κάρολος Φουριέ και Λοκ Μπλαν και ο Γερμανός Βίκτωρ Αιμε Χουμπερ.

Οι επιτυχίες των συνεταιρισμών σύγχρονης μορφής στην Ευρώπη έφτασαν και στην Ελλάδα. Η πρώτη Ελληνική προσπάθεια μίμησης του συνεταιρισμού του Ρόιτσνελ ήταν στην Αθήνα το 1870 με τον καταναλωτικό συνεταιρισμό «Εταιρεία Εργατικού Λαού, Η Αυτοβοήθεια». Στα επόμενα είκοσι χρόνια είδαμε να γεννιούνται πολλοί ακόμα συνεταιρισμοί όπως «Η εργατική των τυπογράφων» το 1822, «Η Ελληνική Στρατιωτική Ένωση» το 1890 και το σωματείο «Ο Εργάτης» το 1897.

Σταθμό για την δημιουργία μιας σειράς γεωργικών συνεταιρισμών ήταν η ίδρυση του συνεταιρισμού «Μετοχικό Γεωργικό Ταμείο Αλληλοβοήθειας» στον Αλμυρό Βόλου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το 1917 την ίδρυση της πρώτης ένωσης γεωργικών συνεταιρισμών η οποία ήταν η Καλαμάτα.

Το 1922 ιδρύθηκε η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών η οποία μετονομάστηκε το 1936 Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ δηλαδή Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών Ελλάδος .Από την κατοχική κυβέρνηση η Ε.Σ.Σ.Ε μετονομάστηκε σε Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών. Κατά την περίοδο της Κατοχής η συνομοσπονδία κατευθυνόμενη από το Υπουργείο Γεωργίας και κύριο μέλημά είναι η συγκέντρωση γεωργικών προϊόντων .

Με πρωτοβουλίες της Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ ιδρύθηκαν μέχρι το 1967,κεντρικές ενώσεις κοινοπραξίες ή συνεταιριστικές εταιρείες για τον καπνό ,το ελαιόλαδο ,τις ελιές, τις σταφίδες ,το κρασί ,τα σύκα ,την κτηνοτροφία ,τα οπωροκηπευτικά, τις ζωοτροφές, τις συνεταιριστικές εκδόσεις, τα γεωργικά εφόδια κ.τ.λ

Η προσπάθεια ανασυγκρότησης και ενδυνάμωσης του δικτύου των συνεταιρισμών το 1967 απέτυχε όταν το δικτατορικό καθεστώς με το Ν.Δ 31/1967 απομά-

κρυνε τις αιρετές διοικήσεις και τοποθέτησε στη θέση τους πρόσωπα επιθυμητά από το καθεστώς. Με την επαναφορά της δημοκρατικής νομιμότητας, διεξήχθησαν ελεύθερες εκλογές.

Από το 1976 ξεκινά μια καινούρια προσπάθεια αποκατάστασης της ομαλότητας στους συνεταιρισμούς. Στην δεκαετία του 1980 το ενδιαφέρον της Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ στράφηκε στην εκπροσώπηση σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και στην ομαλή μετάβαση από την Εθνική στην κοινή Αγροτική Πολιτική. Με την πάροδο του χρόνου έγινε πιο έντονη η ανάγκη συσπείρωσης των συνεταιριστικών δυνάμεων προς τον ενιαίο στόχο.

Στην αφετηρία της νέας περιόδου της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας πρωταρχική μέριμνα της Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ αποτελεί η επικράτηση της επιχειρηματικής λογικής σ' όλα τα επίπεδα για την επίτευξη αυξημένης ανταγωνιστικότητας με ταυτόχρονη τήρηση των συνεταιριστικών αρχών και αξιών. (www.paseges.gr)

3.2 Συνεταιριστικές Αξίες

Σκοπός του συνεταιρισμού είναι να εξυπηρετεί τα μέλη του διασφαλίζοντας την σωστή παροχή υπηρεσιών προς αυτά. Αυτό επιτυγχάνεται με την ισχύ κάποιων αξιών αποδεκτών απ' όλους έτσι ώστε να θέτονται οι βάσεις για μια σωστή συνεργασία αλλά και επίτευξη των στόχων ενός συνεταιρισμού. Η άρτια λειτουργία ενός συνεταιρισμού στηρίζεται στις αξίες της εντιμότητας, της αυτοβοήθειας, της αυτοευθύνης, της ισότητας, της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης, της διαφάνειας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής υπευθυνότητας. (Parnell 2000).

Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι ένας θεσμός ο οποίος έχει σαν επίκεντρο τα μέλη του τα οποία διαμορφώνουν τη πολιτική της επιχείρησης και είναι υπεύθυνα για την λήψη των αποφάσεων στις οποίες καταλήγουν μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες. Είναι επίσης υπεύθυνα και για την λήψη των σωστών πρωτοβουλιών γνωρίζοντας και αναλαμβάνοντας τις ευθύνες των πράξεων τους έτσι ώστε να επιτυγχάνεται και η βελτίωση της θέσης τους αλλά και η ευημερία του συνεταιρισμού. Σ' αυτό παίζει μεγάλο ρόλο η ισότητα μεταξύ των μελών ανεξαρτήτως οικονομικών και κοινωνικών κριτηρίων. Όλοι μπορούν να είναι μέλη του συνεταιρισμού και να έχουν ίση μεταχείριση από τον συνεταιρισμό αλλά και να κα ισοτιμη και κοινή προσπάθεια

μεταξύ τους αλλά και ως προς την κοινωνία γιατί χωρίς αυτά δεν είναι δυνατή η σύσταση αλλά και η πρόοδος του συνεταιρισμού.

Η εντιμότητα θα πρέπει να χαρακτηρίζει όλες τις συναλλαγές ενός συνεταιρισμού και ως προς τα μέλη του αλλά και ως προς τρίτους. Οι συναλλαγές θα πρέπει να γίνονται με απόλυτη διαφάνεια και κάτω από τον έλεγχο των μελών στην επιχείρηση.

Όλες οι παραπάνω αξίες είναι βασικά στοιχεία τα οποία αποτελούν τις βάσεις για την ύπαρξη και την πρόοδο ενός συνεταιρισμού. (παπαγεωργίου 2004)

3.3 Συνεταιριστικές Αρχές

Ο θεσμός του συνεταιρισμού διέπεται από κάποιες βασικές αρχές και κανόνες οι οποίοι αφορούν την ίδρυση, την οργάνωση, την διοίκηση και λειτουργία των συνεταιρισμών.

Αφετηρία στην εξέλιξη των συνεταιρισμών αποτέλεσαν οι συνεταιριστικές αρχές των σκαπανέων της πόλης Ρόιτσντελ κατά το έτος 1844 οι οποίες αποδείχθηκαν επιτυχημένες στην πράξη και ήταν παράδειγμα για τους μετέπειτα συνεταιρισμούς.

Συνεταιριστικές αρχές διατυπώθηκαν επίσης από την Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση το 1937 στο Παρίσι αλλά και στο συνέδριο της Ένωσης το 1966 στη Βιέννη. Σημαντικότερος σταθμός όμως στη εξέλιξη των συνεταιρισμών ήταν το συνέδριο της Ένωσης στο Μάντσεστερ το Σεπτέμβριο του 1995. (Παπαγεωργίου 2004)

Οι αρχές αυτές είναι οι εξής: (Τράντας χ.χ, Παπαγεωργίου 2004, MacPherson 1997)

1. Εθελοντική και ανοικτή συμμετοχή: Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοικτές σε όλα τα πρόσωπα, τα οποία είναι ικανά να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και να αποδεχτούν με προθυμία τις ευθύνες των μελών, χωρίς εθνικές, κοινωνικές, πολιτικές ή θρησκευτικές διακρίσεις.

2. Δημοκρατικός έλεγχος των μελών: Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι δημοκρατικές οργανώσεις, οι οποίες ελέγχονται από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν στη διαμόρφωση της πολιτικής και στη λήψη των αποφάσεών τους. Οι άνδρες και οι γυναίκες που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ως αιρετοί αντιπρόσωποι είναι υπόλογοι στα μέλη. Πρωτίστως τα μέλη των συνεταιριστικών εταιρειών έχουν ίσα

εκλογικά δικαιώματα (ένα μέλος, μία ψήφος) και παράλληλα οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι οργανωμένες με δημοκρατικό τρόπο.

3. Οικονομική συμμετοχή των μελών: Τα μέλη συμμετέχουν δίκαια στο κεφάλαιο της συνεταιριστικής τους επιχείρησης και στον έλεγχο με δημοκρατικές μεθόδους. Μέρος, τουλάχιστον, αυτού του κεφαλαίου είναι συνήθως η κοινή περιουσία της συνεταιριστικής επιχείρησης. Τα μέλη συνήθως λαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση για το κεφάλαιο το οποίο καταβάλλουν ως προϋπόθεση της συμμετοχής τους. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για όλους ή για οποιονδήποτε από τους ακόλουθους σκοπούς; Για ανάπτυξη της συνεταιριστικής επιχείρησης τους, πιθανόν με τη δημιουργία αποθεματικών μέρος των οποίων τουλάχιστον θα πρέπει να είναι αδιαίρετο. Για την παραχώρηση ωφελημάτων στα μέλη ,ανάλογα με τις συναλλαγές που είχαν με την συνεταιριστική επιχείρηση και για προώθηση άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από μέλη.

4. Αυτονομία και ανεξαρτησίας: Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι αυτόνομες, αυτοβοηθούμενες οργανώσεις, ελεγχόμενες από τα μέλη τους. Εάν θα συνάψουν συμφωνίες με άλλους οργανισμούς ,συμπεριλαμβανομένων και των κυβερνήσεων ή εάν θα εξασφαλίσουν κεφάλαια από εξωτερικές πηγές θα πρέπει να το πράττουν με όρους οι οποίοι διασφαλίζουν με το δημοκρατικό έλεγχο που ασκείται από τα μέλη και συνάδουν με τη συνεταιριστική αυτονομία τους.

5. Εκπαίδευση και ανεξαρτησία: Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις εξασφαλίζουν εκπαίδευση και κατάρτιση για τα μέλη ,τους αιρετούς αντιπροσώπους , τους διευθυντές και τους υπαλλήλους τους έτσι ώστε να μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στην ανάπτυξη τω συνεταιριστικών ενεργειών τους .Ενημερώνουν το κοινό ,ειδικότερα τη νέα γενιά και τους ηγέτες της κοινής γνώμης για τη φύση του συνεργατισμού και τα ωφέληματα που προσφέρει.

6. Συνεργασία μεταξύ συνεταιριστικών εταιρειών: Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις εξυπηρετούν τα μέλη τους περισσότερο αποτελεσματικά και ενδυναμώνουν το συνεταιριστικό κίνημα συνεργαζόμενες μεταξύ τους σε τοπικό ,περιφερειακό ,εθνικό και διεθνές επίπεδο.

7. Κοινοτικό ενδιαφέρον: Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις εργάζονται για σταθερή ανάπτυξη των κοινοτήτων τους εφαρμόζοντας την πολιτική που αποφασίζετε από τα μέλη τους.

Οι βασικότεροι άξονες της συνεταιριστικής κοινωνικής πολιτικής ,με την ευρύτερη έννοια του όρου, είναι η αύξηση του εθνικού προϊόντος, η αναδιανομή του

εισοδήματος και του πλούτου, η περιφερειακή ανάπτυξη και η προώθηση προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα.

Οι επτά αρχές είναι καλό με την πάροδο του χρόνου να τροποποιούνται έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η μέγιστη αποδοτικότητα αλλά και η λειτουργία των συνεταιρισμών ανάλογα με τις ανάγκες της κοινωνίας την εκάστοτε χρονική περίοδο.

3.4 Συνεταιριστική Νομοθεσία

Το σύνταγμα του 1864 αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια νομοθεσίας του Συνεταιριστικού θεσμού. Το σύνταγμα έλεγε τότε «δικαίωμα συνεταιρίζεσθαι». Από τότε μέχρι σήμερα έχουν γίνει αρκετές αλλαγές στη συνεταιριστική νομοθεσία. Σημαντικοί σταθμοί είναι Ν.602/1915, Ν.921/1979, Ν.1451/1985, Ν.2.169, Ν.2.810/2000.

Με βάση τον νόμο 2.810/2.000, για να ιδρυθεί συνεταιρισμός πρέπει να Συνεταιριστούν τουλάχιστον 7 άτομα και να δοθεί έγκριση από το Ειρηνοδικείο της έδρας του συνεταιρισμού. Για την εγγραφή ενός μέλους στον συνεταιρισμό, θα αποφασιστεί το Διοικητικό συμβούλιο, ενώ σε περίπτωση

Απόρριψης ενός μέλους, γίνεται προσφυγή στη Γενική συνέλευση. Η εποπτεία και ο έλεγχος γινόταν μέχρι το 1993 από το εποπτικό συμβούλιο και από ένα Σώμα ειδικών ελεγκτών. Με τον νόμο 2.810/2.000 καταργήθηκε το εποπτικό Συμβούλιο.

Το καταστατικό του κάθε συνεταιρισμού είναι μοναδικό και καθορίζει έναν μεγάλο αριθμό θεμάτων σχετικά με τη λειτουργία του συνεταιρισμού. Με βάση Το καταστατικό ορίζεται το ύψος της κάθε συνεταιριστικής μερίδας και ευθύνης. Επίσης ορίζει τις ψήφους που αντιστοιχούν στις μερίδες κάθε μέλους,

Καθώς και το ποσοστό του υπολοίπου του ενεργητικού κεφαλαίου που διατίθεται στα μέλη. Τέλος καθορίζει στη συμμετοχή του συνεταιρισμού στην Ένωση με μια Υποχρεωτική μερίδα και μια ψήφο.

Το υπόλοιπο των πλεονασμάτων, δηλαδή τη συναλλαγή συνεταιρισμού και μελών Διατίθεται για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού, την απόδοση στα μέλη του ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό και τέλος την υποστήριξη άλλων Δραστηριοτήτων.

Το καταστατικό ορίζει ότι δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να συστήσουν Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών και επίσης δύο ή περισσότερες ενώσεις

μπορούν να συστήσουν μεταξύ τους Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις. (Παπαγεωργίου 2004).

Κεφάλαιο 4^ο

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί

Η αγροτική κοινωνία χρησιμοποίησε το συνεταιριστικό θεσμό ευρέως για τον τεχνικό και κεφαλαιουχικό εξοπλισμό της και η αύξηση της αγροτικής παραγωγής εξασφάλισε επάρκεια αγροτικών προϊόντων τόσο στο αγροτικό όσο και στον αστικό πληθυσμό της Ελλάδας, ενώ η παραγωγή αυτή συντέλεσε σημαντικά στην ανάπτυξη και του δευτερογενούς τομέα. Σήμερα, η νομοθεσία περί συνεταιρισμών (Ν.2810/2000) περιλαμβάνει καινοτόμους διατάξεις που δίνουν ώθηση στη συνεταιριστική οργάνωση.

Οι συνεταιρισμοί γενικά και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί ειδικότερα αποτελούν μέρος ενός εξελισσόμενου περιβάλλοντος που τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται γρήγορες αλλαγές. Πρόκειται για βιώσιμες επιχειρήσεις, με υπηρεσίες απαραίτητες για τους Έλληνες αγρότες.

Πολλές φορές οι ανώμαλες πολιτικές καταστάσεις και η κρατική κηδεμονία περιόρισαν τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού σε ένα μεσολαβητικό ρόλο μεταξύ κρατικών, κομματικών και πολιτικών δεσμών και αγροτών .

Όμως αργότερα ,η δημιουργία πλεονάζοντος προσωπικού και μη παραγωγικών θέσεων εργασίας ,η έλλειψη σταθερών κριτηρίων για επενδυτικές δραστηριότητες, οι συχνές και ανεπαρκείς αλλαγές της συνεταιριστικής νομοθεσίας και η εισαγωγή των τυποποιημένων προϊόντων από την Ε.Ε, οδήγησαν τους συνεταιρισμούς σε κρίση.

Σήμερα οι δραστηριότητες του αγροτικού συνεταιρισμού είναι:

- ✓ Προμηθευτικές εργασίες (προμηθεύουν με γεωργικά αγαθά)
- ✓ Εμπορία γεωργικών προϊόντων (εμπορεύονται με γεωργικά προϊόντα)
- ✓ Μεταποίηση γεωργικών προϊόντων (επεξεργασία των προϊόντων).

Τα προβλήματα των αγροτικών συνεταιρισμών είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Κομματικοποίηση και ανάμιξη του κράτους στις εσωτερικές υποθέσεις των συνεταιρισμών.

- ✓ Έλλειψη συνεταιριστικής κουλτούρας στα πλαίσια της οικονομίας της αγοράς.
- ✓ Έλλειψη κρατικής πολιτικής για την ανάπτυξη υγιών συνεταιριστικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.
- ✓ Έλλειψη συνεταιριστικής εκπαίδευσης.
- ✓ Ανυπαρξία ουσιαστικής έρευνας στα κρίσιμα και πιο ουσιαστικά οργανωτικά ,χρηματοοικονομικά και διοικητικά προβλήματα των αγροτικών συνεταιρισμών.

Τα καθαρά κέρδη των συνεταιρισμών διατίθενται για το σχηματισμό τακτικών, έκτακτων και ειδικών αποθεματικών και για διανομή στους συνεταίρους .Για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού παρακρατείται τουλάχιστον το ένα δέκατο των καθαρών κερδών χρήσης. Η παρακράτηση δεν είναι υποχρεωτική όταν το ύψος του αποθεματικού έχει εξισωθεί με τη συνολική αξία των συνεταιριστικών μερίδων .Το μέρος των κερδών που δε διανέμεται ,διατίθεται με απόφαση της Γ.Σ για τους σκοπούς του συνεταιρισμού. Τα παραπάνω βιβλία πριν από τη χρήση τους θα πρέπει να θεωρηθούν από τον ειρηνοδίκη της περιφέρειας που εδρεύει ο συνεταιρισμός (Ε.Θ.Δ κ.ο και Υπ. Απασχόλησης , Οδηγός ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων,2005,σελ 38).

Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις έχουν έντονο κοινωνικό χαρακτήρα. Η πρώτη ευθύνη τους είναι φυσικά προς τα μέλη τους ,αλλά η αποκεντρωμένη και δημοκρατική φύση τους και η δραστηριότητά τους σημαίνει ότι έχουν ή πρέπει να έχουν σταθερές αναφορές στις τοπικές και περιφερειακές κοινότητες. Οι αποφάσεις τους επομένως πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και αυτές τις παραμέτρους, σε σχέση με μία <<συμβατική επιχείρηση ,η οποία στοχεύει πρωτίστως στο κέρδος.

Οι Συνεταιρισμοί λειτουργούν ως επιχειρήσεις, με την έννοια ότι παράγουν και διαθέτουν στην αγορά προϊόντα ή υπηρεσίες. Στο σύνολο των οργανώσεων του τρίτου τομέα, οι συνεταιρισμοί κυρίως εμφανίζονται να αναπτύσσουν με το δημόσιο τομέα, να αποτελούν δηλαδή αναδόχους προμήθειας αγαθών ή υπηρεσιών, εργασίας ή έργου.

Εντάσσουν ουσιαστικά στο χώρο εργασίας άτομα που διαφορετικά θα ήταν αποκλεισμένα από την απασχόληση και θα εξαρτώνται από την κοινωνική βοήθεια.

4.1 Ιστορική εξέλιξη

Ο συνεταιρισμός είναι ένα οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο που έκανε την εμφάνισή του τον δέκατο ένατο αιώνα στην Αγγλία. Επειδή η ιδέα του συνεταιρισμού είναι στενά συνδεδεμένη με την αγροτική ζωή και εργασία, οι συνεταιρισμοί ιδρύθηκαν με σκοπό την αλληλοβοήθεια μεταξύ των γεωργών .

Ο καθορισμός των σχέσεων μεταξύ των μελών και οι ακολουθούμενες μέθοδοι παραγωγής επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από την ανάπτυξη της βιομηχανίας.

Η ουσιαστική καθιέρωση του συνεταιριστικού συστήματος στην Αγγλία έγινε το 1884 στην περιοχή Ρόιτσντελ, όπου όπως προαναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, αποτέλεσε ο συνεταιρισμός των σκαπανέων του Ρόιτσντελ την απαρχή των συγχρόνων συνεταιρισμών. Αξιοσημείωτη ήταν και η συμβολή των Γάλλων Saind-Simon και Charles Fourier. Στη Γαλλία υπήρξε σημαντική αύξηση των αγροτικών συνεταιρισμών, με έντονη εξειδίκευση, κυρίως μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Οι αρχές του Ρόιτσντελ έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στην ίδρυση και ανάπτυξη των συνεταιρισμών στην Δανία.

Στη δεκαετία μεταξύ το 1875 και 1885 άρχισε η ανάπτυξη πολλών ακόμα τομέων εκτός της φυτικής καλλιέργειας όπως για παράδειγμα η πτηνοτροφία χοιροτροφία και η γαλακτοκομία. Στο διάστημα αυτό ιδρύθηκαν και λειτούργησαν πολλοί συνεταιρισμοί.

Η ανάγκη των αγροτών να ενωθούν για να αντιμετωπίσουν τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες αποτέλεσε το εναρκτήριο έναυσμα για την αρχή δημιουργίας αγροτικών συνεταιρισμών στην Ολλανδία. Ο πρώτος προμηθευτικός συνεταιρισμός της Ολλανδίας ιδρύθηκε το 1887 λίγα χρόνια πριν την πρώτη δημιουργία αγροτικού συνεταιρισμού στην Δανία. Ακολούθως στην Ιταλία, η κακή οικονομική κατάσταση της χώρας μετά το 1870 οδήγησε σε μεγάλη έλλειψη τροφίμων.

Η έλλειψη αυτή συνοδεύτηκε από μεγάλη αύξηση τιμών. Οι συνθήκες αυτές ήταν αρκετά ευνοϊκές για την ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών. Το 1881 ιδρύθηκε ο πρώτος γαλακτοκομικός συνεταιρισμός και ακολούθησε μεγάλη άνθιση στην ίδρυση συνεταιρισμών (Βενέρης, 1988).

Γενικά, τον δέκατο ένατο αιώνα υπήρχαν εκείνες οι συνθήκες που ευνόησαν την εκδήλωση του συνεταιριστικού κινήματος σε όλες τις χώρες της Ευρώπης. Την ίδια εποχή το συνεταιριστικό κίνημα εκδηλώθηκε και στις Ηνωμένες Πολιτείες της

Αμερικής. Παράλληλα, με την Ευρωπαϊκή εξέλιξη, το συνεταιριστικό κίνημα έκανε την εμφάνιση του και στην Ελλάδα. Ο συνεταιρισμός των Αμπελακίων της Θεσσαλίας, οι συντροφοναύτες των νησιών, τα τσελιγκάτα κι η κοινή αλιεία στη Μαύρη θάλασσα αποτέλεσαν τους προδρόμους του συνεταιριστικού κινήματος στην Ελλάδα. Η ίδρυση του σωματίου (Μετοχικό Γεωργικό Ταμείο Αλληλοβοήθειας) στον Αλμυρό Βόλου ήταν η απαρχή των αγροτικών συνεταιρισμών στην ελληνική ύπαιθρο.

Σκοπός του ταμείου αυτού ήταν η παροχή δανείων με τόκο σε γεωργούς που έχουν ανάγκη από κεφάλαιο και άλλα χρέη από τη γεωργία. Η καθυστερημένη εμφάνιση των συνεταιρισμών στην Ελλάδα στις αρχές του 1900 οφείλεται στο γεγονός ότι οι προσπάθειες επίλυσης του αγροτικού ζητήματος διήρκεσαν σχεδόν έναν αιώνα (Πατρώνης, Παπαγεωργίου 2003).

Κατά την περίοδο όμως, κυρίως μετά την Μικρασιατική κατάστροφη, σημειώθηκε σημαντική ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος. Στην ανάπτυξη αυτή συντέλεσε η αγροτική μεταρρύθμιση του 1923-1937 με την οποία απαλλοτριώθηκαν περίπου 18 εκατομμύρια στρέμματα και διανεμήθηκαν σε περίπου 300.000 ακτήμονες αγρότες (Βενιέρης, 1998).

Η ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών στην περίοδο του Μεσοπολέμου συνδέεται άμεσα με τις ραγδαίες εξελίξεις και αλλαγές που γνώρισε ο ελληνικός Αγροτικός χώρος κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, κατά την οποία διαπιστώθηκε συστηματική κρατική μέριμνα για τη γεωργία. Άλλωστε, η θεσμοθέτηση των Συνεταιρισμών προέκυψε ως έκφραση της κρατικής βούλησης να δημιουργήσει θεσμούς άσκησης πολιτικής και παρέμβασης στην ύπαιθρο.

Οι συνεταιρισμοί αποτέλεσαν τον εγγυητή των κεφαλαίων που διοχέτευε η Εθνική τράπεζα της Ελλάδος στον γεωργικό τομέα. Με τον τρόπο αυτό γινόταν με πιο ασφαλή τρόπο η προσφορά κεφαλαίων για την ανάπτυξη της γεωργίας. Η προσφορά Κεφαλαίων μέσω των συνεταιρισμών έδινε συγκριτικό πλεονέκτημα στην Εθνική τράπεζα μέσω της προφύλαξης της από τον ανταγωνισμό των άλλων εμπορικών τραπεζών (Πατρώνης και Παπαγεωργίου 2003).

Μέχρι το 1926 έχουν ιδρυθεί 4.150 συνεταιρισμοί που εκπροσωπούσαν περίπου 270.000 γεωργούς και ανήκαν σε 39 ενώσεις (Αβδελίδης, 1976). Επιπλέον η πρώτη Ένωση ιδρύθηκε στην Καλαμάτα το 1917. Μέχρι το 1923 υπήρχαν με 471 μέλη Συνεταιρισμοί ενώ το 1927 ο αριθμός έφτασε στις 44 ενώσεις (Παπαγεωργίου 2003).

Η διαδικασία διασύνδεσης των συνεταιρισμών μεταξύ τους σε πανελλήνιο επίπεδο ξεκίνησε το 1919. Μόλις το 1922 ιδρύθηκε η Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Γε-

ωργικών συνεταιρισμών με τη μορφή σωματείου η οποία όμως ατόνησε το 1925. Τελικά Καταργήθηκε και στη θέση της ιδρύθηκε η Εθνική Συνομοσπονδία Γεωργικών συνεταιρισμών Ελλάδος (ΕΣΣΕ).

Όπως προαναφέρθηκε η περίοδος μετά τη Μικρασιατική καταστροφή ήταν πολύ σημαντική ιδιαίτερα για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Εξαιτίας των άσχημων συνθηκών που επικρατούσαν, ήταν επιτακτική η ανάγκη αναδιάρθρωσης της καλλιεργήσιμης γης. Η ανάγκη αυτή οδήγησε στην αγροτική μεταρρύθμιση του 1923-1932.(Παπαγεωργίου 2004).

Κατά τη διάρκεια της αγροτικής μεταρρύθμισης ιδρύθηκε η Αγροτική τράπεζα της Ελλάδος το 1929.Ιδρύθηκε για την ικανοποίηση του χρόνου αιτήματος των αγροτών για την δημιουργία μιας καθαρά γεωργικής τράπεζας. Ιδρύθηκαν πολλά υποκαταστήματα σε όλη την Ελλάδα για την εξυπηρέτηση όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού αγροτών. Κύρια χαρακτηριστικά της Αγροτικής τράπεζας ήταν η παροχή χαμηλότοκων δανείων και επιχορηγήσεων, η παροχή υψηλών τόκων στις καταθέσεις, η προμήθεια των καλλιεργητών με φυτοφάρμακα και λιπάσματα σε τιμή κόστους, η ευλγισία στη χρηματοδότηση της αγροτικής παραγωγής, η χρηματοδότηση των αυτόνομων οργανισμών καθώς και η ενίσχυση της γεωργικής έρευνας και εκπαίδευσης.

Η ΑΤΕ αντικατέστησε την Ε.Τ.Ε. (Εθνική Τράπεζα Ελλάδος) στην ελληνική ύπαιθρο. Μετά το 1930 και αποτελεί από τότε μέχρι σήμερα, μετά το Υπουργείο Αγροτικής ανάπτυξης έναν πολύ βασικό μηχανισμό άσκησης κρατικής πολιτικής. Παπαγεωργίου 2004).

Η ΑΤΕ διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στις συνεταιριστικές δραστηριότητες ως πιστωτής, εταίρος, θεσμικός ελεγκτής, συνέταιρος και σύμβουλος των συνεταιρισμών (Πετμεζιά 2002.).

Το 1942 δημιουργήθηκε η Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως με τη συμμετοχή 105 καταναλωτικών συνεταιρισμών. Παράλληλα η ΕΣΣΕ πήρε και πάλι την αρχική της επωνυμία Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών (Παπαγεωργίου 2004).

Με την πάροδο των ετών και συγκεκριμένα στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί επεκτάθηκαν οικονομικά και γεωγραφικά. Λόγω της κατάστασης που επικρατούσε πριν, έγιναν μεγάλες προσπάθειες για την αύξηση της αγροτικής παραγωγής. Αν και η παραγωγή αυξήθηκε 2.5 φορές διαπιστώθηκε μια ολόένα και μεγαλύτερη ανισότητα στις σχέσεως μεταξύ αγροτικού και αστικού τομέα

της οικονομίας. Και πάλι ήταν εμφανής η κρατική παρέμβαση στην αγροτική οικονομία. Το υπουργείο Γεωργίας η Ε.Τ.Ε και η Α.Τ.Ε εφάρμοσαν παρεμβατικούς Μηχανισμούς για να καθοδηγήσουν την ανάπτυξη και παραγωγική δράση των συνεταιρισμών (Πατρώνης, Παπαγεωργίου 2003).

Παράλληλα, διάφοροι κρατικοί, ημικρατικοί και συνεταιριστικοί οργανισμοί, συγκέντρωναν και διακινούσαν εμπορεύματα. Με τον τρόπο αυτό συνέβαλαν στον μηχανισμό υλοποίησης και Κρατικής παρέμβασης (Σακελλαρόπουλος 1992.)

Επίσης ιδρύθηκαν μια σειρά από μεγάλες κεντρικές τριτοβάθμιες ενώσεις όπως η ΣΕΚΕ (Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών Ελλάδος), η Σπε (Συνεταιριστική προμηθευτική Ένωση) η Ελαιουργική, η Οινική. Ο συντονισμός όμως των οικονομικών δραστηριοτήτων ξεκίνησε το 1940 με την ίδρυση της ΚΥΔΕΠ (Κεντρική υπηρεσία διαχείρισεως Εγχωρίων προϊόντων), η οποία λίγα χρόνια αργότερα μετονομάστηκε σε κοινοπραξία Συνεταιριστικών οργανώσεων.

4.2 Δομή συνεταιριστικού κινήματος

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι οργανωμένοι και λειτουργούν σε τρεις βαθμίδες ή επίπεδα. Η δομή του αγροτοσυνεταιριστικού κινήματος στην Ελλάδα παρουσιάζεται με μορφή πυραμίδας. Στη βάση της πυραμίδας βρίσκονται οι πρωτοβάθμιοι γεωργικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι αποτελούν τη βάση όλου του συστήματος λειτουργίας των συνεταιρισμών. Η συνεργασία των πρωτοβάθμιων αγροτικών συνεταιρισμών μεταξύ τους οδηγεί στην Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών. Οι ενώσεις με την σειρά τους συνεργάζονται σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο και σχηματίζουν τριτοβάθμιες κεντρικές ενώσεις. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες μπορούν να ιδρύσουν μεταξύ τους ή σε συνεργασία με την αγροτική τράπεζα εμπορικές εταιρείες ή κοινοπραξίες. Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ).(www.paseges.gr).

4.3 Οργάνωση, διοίκηση και δραστηριότητες των αγροτικών συνεταιρισμών

Οργάνωση: Οργάνωση είναι η προγραμματισμένη ενέργεια η οποία κατευθύνει τα άτομα έτσι ώστε να αναγνωριστούν οι αξίες, να ικανοποιηθούν οι ανάγκες και να πραγματοποιηθούν οι στόχοι.

Ο σχεδιασμός και η οργάνωση σε έναν οποιονδήποτε συνεταιρισμό ξεκινά από τον καθορισμό των στόχων και των απαραίτητων δραστηριοτήτων οι οποίες θα πρέπει να γίνουν ώστε να επιτευχθούν οι προσδοκίες του συνεταιρισμού.

Στόχοι ενός γεωργικού συνεταιρισμού μπορεί να είναι η αύξηση του κεφαλαίου η κατάσταση ενός συγκεκριμένου μεριδίου αγοράς ,οι επενδυτικές δραστηριότητες κ.τ.λ.

Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί ασκούν οικονομική δραστηριότητα και στηρίζονται κατά πρώτον στην αλληλεγγύη και μετά στο κέρδος .Επιπλέον αποτελούν οικονομικές μονάδες οι οποίες συμμετέχουν ανταγωνιστικά στη αγορά υποστηρίζοντας τα συμφέροντα των μελών τους καθώς και επίσης παρέχουν υπηρεσίες στα μέλη τους τα οποία αποκομίζουν οφέλη από την συλλογική δράση.

Στρατηγικός σχεδιασμός για την οργάνωση ενός γεωργικού συνεταιρισμού.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιεί ένας γεωργικός συνεταιρισμός είναι τα ίδια που χρησιμοποιούν όλες οι επιχειρήσεις:

1. Το προϊόν
2. Η τιμή
3. Ο τόπος

Ο στρατηγικός σχεδιασμός του αγροτικού συνεταιρισμού εστιάζεται κυρίως σε εξειδικευμένα θέματα όπως σε ένα προϊόν, σε μια αγορά και επικεντρώνεται στα τμήματα της αγοράς που κατά κανόνα επιδιώκουν στόχους κοινωνικής προσφοράς με ποικιλία κατευθύνσεων προσπαθώντας να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται. Οι δυνατότητες του στρατηγικού σχεδιασμού καθοδηγούν στη επιχείρηση στο πώς θα διαθέσει το κεφάλαιο , σε ποιες αγορές - στόχους θα επικεντρωθεί και στο πως θα αναπτύξει το τμήμα ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ για να ανταποκριθεί στις ανάγκες των αγορών - στόχων (target groups).

Συνεπώς λοιπόν πρόκειται να απαντήσουμε στο παρακάτω ερωτήματα;

1. Τι θα γίνει η τιμή παράγουμε;
2. Πότε θα γίνει και πως θα το παράγουμε;

3. Ποιος θα το κάνει η θα το παράγει;
4. Που θα το παράγουμε και πόσο θα κοστίσει;
5. Πότε θα το παράγουμε και για ποιους θα το παράγουμε;

Ανάλογα πως θα απαντήσουμε σε αυτά τα πέντε ερωτήματα θα εξαρτηθεί η μορφή και η επιτυχία της επιχείρησης που θέλουμε να οργανώσουμε. Όσο πιο γρήγορα και μεγαλύτερη ακρίβεια βρούμε μία υπάρχουσα ανάγκη για παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών και να την ικανοποιήσουμε τόσο πιο εύκολα θα επιτύχει η επιχείρησή μας. (www.wikipedia.gr)

4.4 Δραστηριότητες συνεταιρισμού

Οι συνεταιρισμοί μπορούν να αναλάβουν κατόπιν συλλογικής απόφασης διάφορες δραστηριότητες ανάλογα με τις ανάγκες των μελών τους, Παρακάτω δίνεται η περιγραφή αυτών των δραστηριοτήτων:

- ✓ **Προμηθευτικές εργασίες:** Οι συνεταιρισμοί μπορούν να αναλαμβάνουν να προμηθεύουν τα μέλη τους με γεωγραφικά εφόδια αλλά και με καταναλωτικά αγαθά.
- ✓ **Εμπορία γεωργικών προϊόντων:** Οι συνεταιρισμοί μπορούν να εμπορεύονται στην εγχώρια αγορά γεωργικά προϊόντα αλλά και με καταναλωτικά αγαθά.
- ✓ **Εμπορία γεωργικών προϊόντων:** Οι συνεταιρισμοί σε αυτήν την περίπτωση έχουν ιδιόκτητες εγκαταστάσεις για την επεξεργασία των μελών τους.
- ✓ **Συνεταιρισμοί και αγροτική πίστη:** Οι συνεταιρισμοί σε αυτήν την περίπτωση έχουν ιδρύσει πιστωτικό ίδρυμα ώστε οι ανάγκες των μελών να καλύπτονται από κεφάλαια της συνεταιριστικής οργάνωσης.

4.5 Διοίκηση συνεταιρισμού

Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού του και προστατεύονται και εποπτεύονται από το κράτος που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξη τους

Το διοικητικό συμβούλιο του συνεταιρισμού αποτελεί το όργανο διοίκησης-διαχείρισης των υποθέσεων του και της γενικής εκπροσώπησης του.

Το φορέα της διοίκησης στο συνεταιρισμό τον απαρτίζουν άτομα εκλεγμένα από τους ίδιους τους συνεταιίρους που προέρχονται μάλιστα αποκλειστικά από μέλη του και διαχειρίζονται τις συνεταιριστικές υποθέσεις με στόχο την ικανοποίηση του κοινού συμφέροντος ,το οποίο αποτελεί τη συνισταμένη των συμφερόντων των μεμωμένων συνεταιίρων.

Η αυτοδιοίκηση και η αυτοοργάνωση αποτελούν μια λειτουργική αναγκαιότητα. Η δομή αυτή δε διαφέρει πολύ από αυτήν της έμμεσης αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, όπου δεν μπορούν όλοι οι πολίτες να μετέχουν άμεσα στα διευθυντικά όργανα αλλά οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι τους που διοικούν με σκοπό την προώθηση κοινών στόχων.

Παρόλα αυτά όμως ο συνεταιρισμός διαφέρει από άλλες επιχειρήσεις κατά το ότι οι ιδιοκτήτες του συνεταιρισμού είναι τα ίδια πρόσωπα που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του οφείλει να είναι ανταγωνιστικός για να μπορεί να επιβιώσει και οφείλει να έχει μηχανισμούς ανάλογους με αυτούς των άλλων επιχειρήσεων χρησιμοποιώντας εξειδικευμένο προσωπικό. Η πραγματικότητα αυτή διαφοροποιεί τους ρόλους των μελών ,των διοικήσεων και των διαχειριζόμενων στις υποθέσεις τους.

Στους συνεταιρισμούς έχουμε τρία επίπεδα οργάνων διοίκησης:

1. Γενική συνέλευση των μελών
2. Το διοικητικό συμβούλιο
3. Το γενικό διευθυντή.

Η διοίκηση οφείλει να επιζητεί τη συνεχή συμμετοχή των μελών στις διαδικασίες του συνεταιρισμού και να αντιλαμβάνεται τη συμμετοχή ως υποβοηθητική ενέργεια και όχι ως εκχώρηση αρμοδιοτήτων της ή ως μείωση της εξουσίας της. Η διοίκηση του συνεταιρισμού δεν αποτελεί εξουσία αλλά ανάθεση συντονιστικού κι προωθητικού ρόλου στα άτομα, τα οποία εμπιστεύεται η πλειοψηφία των μελών ως εκφραστές της βούλησής τους.

Κεφάλαιο 5^ο

Νηλέας: μια ομάδα παραγωγών που λειτουργεί ως συνεταιρισμός

Την άνοιξη του 2002 στην χώρα Μεσσηνίας ,55 ελαιοπαραγωγοί από την ευρύτερη περιοχή της δυτικής Μεσσηνίας, ίδρυσαν τον αγροτικό συνεταιρισμό με την επωνυμία ομάδα παραγωγών ελαιολάδου ολοκληρωμένης διαχείρισης με τον διακριτικό τίτλο Νηλέας. Σκοπός του συνεταιρισμού ήταν η εφαρμογή συστήματος ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής διαχείρισης στα αγροτεμάχια των παραγωγών μελών. Ο συνεταιρισμός είχε ως σκοπό την εμπορία και προώθηση του ελαιολάδου που παράγουν τα μέλη του. Από τότε ο Νηλέας καταβάλλει συστηματικές προσπάθειες να διαθέσει το ελαιόλαδο των μελών του, ως τυποποιημένο ελαιόλαδο ομώνυμη επωνυμία. Στην ομάδα παραγωγών Νηλέας σήμερα συμμετέχουν 70 παραγωγοί με 3.920 στρέμματα .Η μέση παραγωγή κυμαίνεται στους 400 τόνους.

Η ομάδα παραγωγών Νηλέας έχει πιστοποιηθεί από το 2003 με iso 14001 για το σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης που εφαρμόζει και το 2006 με AGRO 2.1 και AGRO 2,2 για το σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης.

Στις 11/3/2009 με απόφαση του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ κ. Γιώργου Σουφλιά και σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινοτικού κανονισμού 761/2001 εγκρίθηκε η περιβαλλοντική δήλωση emas του Νηλέα, η πρώτη στην Ευρώπη στον τομέα της ελαιοκαλλιέργειας.(www.nileas.gr)

5.1 Οι στόχοι του Νηλέα

Τον Νηλέα υποστηρίζει τεχνικά από την γέννηση του και συμπάσχει αντιμετωπίζοντας τις παιδικές αρρώστιες RODAX AGRO LTD .

Ψυχή του Νηλέα είναι οι μόνιμοι συνεργάτες του ,επιβλέποντες γεωπόνοι και διοικητικό προσωπικό.

Το 2002 λοιπόν γεννήθηκε ο αγροτικός συνεταιρισμός με την επωνυμία ομάδα παραγωγών Νηλέα και ξεκίνησε το δύσκολο και ενδιαφέρον ταξίδι του καλλιεργώντας προσδοκίες ότι με το απαιτητικό σύστημα ,που ήθελε να εφαρμόσει θα πετύχαινε τους στόχους των μελών του. Ποιοί ήταν αρχικά οι στόχοι: Αν και καλύτερα θα ήταν στο ξεκίνημα να μιλήσουμε για αγωνίες που στην πορεία μετεξελίχθηκαν σε

στόχους. Η κύρια αγωνία όλων εστιαζόταν στο γεγονός ότι παρόλο που η παραγωγή ελαιολάδου ήταν η αποκλειστική σχεδόν απασχόληση και η μικρή μας χώρα ήταν η Τρίτη δύναμη παγκοσμίως στην παραγωγή ελαιολάδου ,το προϊόν μας ως τυποποιημένο είχε ένα ασήμαντο μερίδιο στις διεθνείς αγορές. Από την άλλη ήταν τα κελεύσματα των καιρών μας ,μιας και είχαμε γίνει ήδη μελέτη της παγκόσμιας αγοράς με τις μεγάλες απειλές και τους κινδύνους αλλά και με τις ευκαιρίες ταυτόχρονα.

Απαιτήσεις για υψηλή ποιότητα ,διατροφικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες από την πλευρά της αγοράς αφενός και αφετέρου η διάσπαρτη κατακερματισμένη και ανοργάνωτη ελληνική γεωργία με τα μόνιμα και συνεχώς διογκούμενα διαθρωτικά της προβλήματα που μάλλον δυσκολεύεται ή ίσως να μην αντιλαμβάνεται πλέον υπνωτισμένη από τις επιδοτήσεις τα κελεύσματα των καιρών και οι εξελίξεις τρέχουν με ασύλληπτη ταχύτητα πλέον. Τι μπορεί να κάνει το περίφημο σύστημα Ο.Δ για όλα αυτά: Η συνεργασία με τη ΡΟΔΑΞ ΑΓΡΟ ΕΠΕ και η έως τώρα εμπειρία μας έχει διδάξει ότι η ολοκληρωμένη διαχείριση είναι ένα εργαλείο που μπορείς όταν μάθεις να το χρησιμοποιήσεις να διαχειριστείς μια σειρά από τα προβλήματα ώστε να φτάσεις εκεί που θέλεις ,να πετύχεις τους στόχους σου. Η ολοκληρωμένη διαχείριση ως εργαλείο δεν κάνει θαύματα λοιπόν όπως κανένα εργαλείο δεν δουλεύει μόνο του.

Οι άνθρωποι κάνουν θαύματα όταν μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τα εργαλεία στοχεύοντας σταθερά:

- ✓ Να συμβάλλουν στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος
- ✓ Να μην έχουν τα προϊόντα χημικά υπολείμματα
- ✓ Το ελαιόλαδο που παράγεται να έχει άριστα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά και να ικανοποιεί και τις πιο απαιτητικές προδιαγραφές ποιότητας.
- ✓ Να αυξάνουν σταθερά των αριθμό των παραγωγών που ακολουθούν την βιολογική καλλιέργεια .
- ✓ Το ελαιόλαδο Νηλέας να έχει προσιτή τιμή σε σχέση με την ποιότητα του.
- ✓ Να μας εμπιστεύονται οι πελάτες μας.(www.nileas.gr)

5.2 Η πολιτική του συνεταιρισμού

Η καλλιέργεια της γης με σκοπό την παραγωγή αγροτικών προϊόντων είναι μια από τις πιο σημαντικές ανθρώπινες δραστηριότητες εφόσον απ αυτήν εξαρτάται η διατροφή και κατ επέκταση η υγεία μας.

Η γεωργική δραστηριότητα όμως δεν είναι μια εύκολη ενασχόληση διότι ασκείται σ ένα περιβάλλον με πολλούς άλλους διεκδικητές που επίσης επιδιώκουν την διατροφή τους, καθώς και αστάθμητους παράγοντες (καιρικές συνθήκες εξάπλωση ασθενειών) που την απειλούν. Κακός σύμβουλος στην άσκηση της γεωργίας έχει αποδειχθεί ότι είναι η κακή και η ανύπαρκτη πολλές φορές πληροφόρηση με πολλές αρνητικές συνέπειες, όπως υψηλό κόστος παραγωγής, άσκοπη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση παραγωγής, έκθεση των παραγωγών αλλά και καταναλωτών σε χημικούς κινδύνους κτλ. Τον μεγαλύτερο όμως κίνδυνο αντιμετωπίζει το ίδιο το περιβάλλον ως αποδέκτης των χημικών εισροών, της διάβρωσης και της υπεράντλησης αρδεύσιμου νερού τα οποία μάλιστα λειτουργούν συσσωρευτικά.

Η πρόταση του Νηλέα στους παραπάνω προβληματισμούς συνοψίζεται στην επιδίωξη του μέγιστου οικονομικού αποτελέσματος για τον παραγωγό ώστε να έχει κίνητρο να ασχολείται με την ελαιοκαλλιέργεια ,λαμβάνοντας ταυτόχρονα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να επιτυγχάνεται η ελάχιστη διατάραξη του περιβάλλοντος. Για την επιτυχία των στόχων του όσον αφορά το περιβάλλον ο Νηλέας με τη συνεργασία της RODAX AGRO έχει εγκαταστήσει και εξελίσει συνεχώς ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης το οποίο στηρίζεται στην συνεχή και αξιόπιστη πληροφόρηση προς τους παραγωγούς ώστε να ελέγχεται η αυτενέργεια και λάθος χειρισμοί. Ταυτόχρονα με συστηματικές καταγραφές και μετρήσεις είναι υπό συνεχή έλεγχο οι εισροές (φυτοφάρμακα, λιπάσματα ,αρδεύσιμο νερό κ.τ.λ) όπως επίσης οι εχθροί και ασθένειες της ελιάς ,η καταπολέμηση των οποίων γίνεται εφόσον υπάρχει πραγματική απειλή για την καλλιέργεια και το εισόδημα του παραγωγού. Η επιτυχία της πολιτικής του Νηλέα όσον αφορά το περιβάλλον φαίνεται από την εμπιστοσύνη των παραγωγών του που συνεχώς αυξάνονται ,τη μείωση των επεμβάσεων φυτοπροστασίας καθώς και τη σταδιακή στροφή των παραγωγών προς την βιολογική καλλιέργεια.(www.nileas.gr)

Πίνακας 1. Ένταξη παραγωγών στον Νηλέα¹

ΕΤΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΡΕΜΜΑΤΩΝ
2005	61	2513
2006	49	4202
2007	156	6388
2008	194	6989
2009	177	6367
2010	100	5987
2011	84	4250
2012	84	4250
2013	70	3290

Πίνακας 2. Ένταξη παραγωγών στην Βιολογική Καλλιέργεια²

ΕΤΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΡΕΜΜΑΤΩΝ
2007	12	606
2007	20	1000
2008	20	1000
2009	17	850
2010	17	850
2011	17	850
2012	17	850
2013	17	850

Παράλληλα αυτό που διαπιστώθηκε είναι ότι με την πολιτική που ακολουθεί ο Νηλέας βελτιώθηκε ακόμα περισσότερο και η ποιότητα του ήδη μοναδικού Μεσσηνιακού ελαιολάδου.

¹ **Πίνακας 1** Ένταξη παραγωγών στον Νηλέα. Προέρχεται από τον ιστότοπο του Νηλέα. www.nileas.gr

² **Πίνακας 2.** Ένταξη παραγωγών στην Βιολογική Καλλιέργεια. Προέρχεται από τον ιστότοπο του Νηλέα. www.nileas.gr

Ειδικότερα οι στόχοι του Νηλέα είναι:

α) Η ελαχιστοποίηση της διατάραξης του εδάφους για συνεχή βελτίωση της γονιμότητας με σκοπό την ευφορία του.

β) Η ισόρροπη θρέψη και φυτοπροστασία με τις απολύτως απαραίτητες επεμβάσεις, με προτεραιότητα στη βιολογική αντιμετώπιση προκειμένου να διασφαλιστεί η ελάχιστη επιβάρυνση στο περιβάλλον και η άριστη ποιότητα του τελικού προϊόντος.

γ) Η ισόρροπη άρδευση των δέντρων σύμφωνα με τις ανάγκες τους, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ταυτοχρόνως και η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων.

δ) Η ελαχιστοποίηση γενικά των αρνητικών επιπτώσεων προς το περιβάλλον από τις γεωργικές δραστηριότητες που σχετίζονται με την παραγωγή των προϊόντων. (διαχείριση ρύπων π.χ ανακύκλωση συσσωρευτών ορυκτιοδουελαίων κ.τ.λ).

Γι' αυτό οι παραγωγοί του Νηλέα δεσμεύονται:

α) Να εφαρμόζουν και να διατηρούν, σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης στα αγροτεμάχια τους, στο σύνολο των οποίων καλλιεργούνται ελαιόδεντρα και ο καρπός τους προορίζεται για ελαιοποίηση.

β) Να βελτιώνουν συνεχώς το σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης ώστε οι αρνητικές επιπτώσεις προς το περιβάλλον από τις δραστηριότητες τους ,που σχετίζονται με την άσκηση της ελαιοκαλλιέργειας να μειώνονται.

γ) Να γνωρίζουν ποιες δραστηριότητες τους έχουν σαν επίπτωση την ρύπανση του περιβάλλοντος και να παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προλαμβάνεται η ρύπανση.

δ) Να γνωρίζουν την ισχύουσα Ελληνικά και κοινωνική περιβαλλοντική νομοθεσία, τους κανονισμούς που σχετίζονται με τις δραστηριότητες της ομάδας, τους κώδικες ορθής Γεωργικής πρακτικής και να συμμορφώνονται προς αυτούς.

5.3 Ποικιλίες ελαιολάδου που χρησιμοποιεί ο Νηλέας

1. Κορωνέικη: Το ελληνικό ελαιόλαδο από την ποικιλία κορωνέικο βρίσκεται σε όλη την Ελλάδα, αλλά είναι εγγενές στην νοτιοδυτική περιοχή που είναι γνωστή ως Μεσσηνία, όπου καλλιεργείται αποκλειστικά στην παραγωγή λαδιού. Κορωνέικες ελιές ευδοκμούν στο Μεσογειακό κλίμα που βρέθηκαν στην Μεσσηνία.

2. Στην Ελλάδα η κορωνέικη θεωρείται, «η βασίλισσα της ελιάς» και αναγνωρίζεται παγκοσμίως ως μια από τις προτεινόμενες ποικιλίες για την παραγωγή ελαιολάδου.
3. ΜΑΤΣΟΛΙΑ: Δένδρο που καλλιεργείται στην Μεσσηνία. Ο καρπός της είναι μεσαίου μεγέθους με εξαιρετικό ελαιόλαδο, με χαμηλή οξύτητα αλλά όχι μεγάλης παραγωγής. Ωριμάζει αργά από Δεκέμβριο ως Ιανουάριο. Είναι ελιά διπλής χρήσης καθώς γίνεται και επιτραπέζια.
4. Μαυρελιά: Λέγεται και μεθωνιά και μουρτολιά. Μικρόκαρπη ποικιλία απαιτεί εδάφη με υγρασία. Ο καρπός της ωριμάζει από τα μέσα μέχρι τα τέλη του Δεκέμβρη με αποκλειστική κατεύθυνση την παραγωγή λαδιού εκλεκτής ποιότητας. (www.nileas.gr)

5.4 Παράγωγή των προϊόντων

Οι παραγωγοί μέλη του συνεταιρισμού μαζεύουν τις ελιές σε τσουβάλια των 50 κιλών και μεταφέρονται στο ελαιοτριβείο του συνεταιρισμού. Το πρώτο στάδιο είναι το άδειασμα των τσουβαλιών στον μεταλλικό κάδο. Από εκεί η μεταλλική ταινία τα ανεβάζει πάνω στο κόσκινο. Εκεί οι ελιές απλώνονται για να περάσουν στην επόμενη φάση. Η πρώτη επεξεργασία του καρπού είναι η απομάκρυνση των φύλλων. Έτσι οι ελιές περνούν από τους δύο αποφυλλωτές. Οι σωλήνες στο πάνω μέρος ρουφούν και στέλνουν τα φύλλα έξω. Στη συνέχεια ακολουθεί το πλύσιμο του ελαιοκάρπου, ώστε οποιοδήποτε ξένο σώμα έχει μείνει από το κοσκίνισμα να απομακρυνθεί καθαρός πλέον ο καρπός μέσω ενός αναβατορίου οδηγείται στον σπαστήρα ο οποίος και τον σπάει σε μικρά τεμαχίδια μετατρέποντάς τον σε ελαιοζύμη.

Η ελαιοζύμη συνεχίζει την πορεία της στον μαλακτήρα ώστε με την μάλαξη να γίνει η απελευθέρωση του λαδιού από τα σπασμένα καρποκύτταρα και με την συνένωσή τους να αρχίσει να δημιουργείται το λάδι. Η διαδικασία της μάλαξης είναι κρίσιμη για την απόδοση και την ποιότητα του ελαιολάδου. Σημαντικό ρόλο παίζουν ο χρόνος μάλαξης και η θερμοκρασία. Στη συνέχεια η ελαιοζύμη, μέσω μιας ειδικής αντλίας εισάγεται στο decanter. Το συγκεκριμένο decanter είναι δύο φάσεων (ή διφασικό). Εδώ η ζύμη, μέσω φυγοκέντρωσης, διαχωρίζεται σε υγρή και στερεή φάση αποτελούμενη από πολτό, νερά και θραύσματα κουκουτσιών.

Το πλεονέκτημα της 2φασικής διαδικασίας είναι η μικρή κατανάλωση νερού και η χαμηλή ποσότητα των υγρών αποβλήτων. Για τους παραπάνω λόγους το ελαιοτριβείο του συνεταιρισμού θεωρείται οικολογικό. Ο πρώτος διαχωρισμός λαδιού και κουκουτσιών έχει γίνει ήδη. Τα στερεά απόβλητα οδηγούνται έξω από το ελαιοτριβείο και το λάδι συνεχίζει την πορεία του προς το τελικό στάδιο επεξεργασίας, τους διαχωριστήρες. Τέλος μέσω φυγοκέντρωσης γίνεται ο τελικός διαχωρισμός λαδιού και νερού. Με μοντέρνα μηχανήματα, σύγχρονες διαδικασίες και με σεβασμό προς το περιβάλλον παράγεται το καλύτερο ποιοτικά ελαιόλαδο, στην περιοχή της Μεσσηνίας, στο ελαιοτριβείο του συνεταιρισμού «Ο ΝΗΛΕΑΣ».(συνέντευξη κ. Κότσαρη γεώργιου).

5.5 Τυποποίηση ελαιολάδου

Η τυποποίηση του ελαιολάδου Νηλέα γίνεται με σκοπό την εμπορία του ελαιολάδου στο εσωτερικό αλλά και στο εξωτερικό. Αρχικά η τυποποίηση του ελαιολάδου ξεκινάει από το φιλτράρισμα του. Πρώτα περνάει από το φίλτρο γης διατομών, ώστε να καθαρίσει από υπολείμματα. Στη συνέχεια τοποθετείτε σε δεξαμενές για να περάσει από το επόμενο φίλτρο, το φίλτρο πλακών που αποτελείται από φιλτρόχαρτα.

Το φίλτρο αυτό δίνει το λαμπικάρισμα στο ελαιόλαδο. Επανατοποθετείται σε δεξαμενές για να τυποποιηθεί. Ειδικό μηχάνημα γεμίζει τις αποστειρωμένες φιάλες, γίνεται έγχυση αζώτου, για να αντέξει το προϊόν περισσότερο στον χρόνο, και περνάει στο μηχάνημα για την τοποθέτηση του πώματος. Στην συνέχεια γίνεται η επικόλληση των ετικετών και εκτυπώνεται η ημερομηνία τυποποίησης. οι φιάλες δοχεία τοποθετούνται σε χαρτοκιβώτια τα οποία παλετοποιούνται και αποθηκεύονται σε κατάλληλους αποθηκευτικούς χώρους ή διοχετεύονται στην αγορά. Οι συσκευασίες που επιτρέπονται στην διακίνηση του ελαιολάδου είναι μέχρι πέντε κιλών πρέπει να έχουν κατάλληλο πώμα, να μην καταστρέφεται από την πρώτη χρήση.

Η συσκευασία παίζει σπουδαίο ρόλο στη διατήρηση, διακίνηση και διάθεση των προϊόντων. Με την πρωτογενή συσκευασία το λάδι προστατεύει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του, χρώμα, άρωμα, γεύση, ιδιότητες. Η δευτερογενής συσκευασία χαρτοκιβώτιο, πλαστικά, τελάρο μιας χρήσης, παλετοποίηση κ.τ.λ έχει ακόμα πιο σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της ποιότητας των προϊόντων αφού πρέπει προστατέψει

την πρωτογενή συσκευασία, την αποθήκευση σε χώρους με ελεγχόμενη θερμοκρασία και την μεταφορά τους μέχρι το ράφι, όπου θα τα δει για να επιλέξει ο τελικός καταναλωτής. Ο συνεταιρισμός Νηλέα τυποποιεί μόνος του τα προϊόντα του στο τυποποιητηριό του το οποίο βρίσκεται δίπλα από το εργοστάσιο του συνεταιρισμού. (www.nileas.gr)

5.6 Συσκευασίες τυποποιημένου ελαιολάδου Νηλέας

Το ελαιόλαδο Νηλέας συσκευάζεται σε αριθμημένες φιάλες των 700ml, 500ml και των 250 ml που έχουν την υπογραφή-χαράκτη Τάκη Κατσουλίδη ο οποίος σχεδίασε και την εικονογραφία της ετικέτας. Η χειροποίητη συσκευασία δώρου περιλαμβάνει ανοξειδωτο πόμα ροής. (συνέντευξη Κότσαρη Γεωργίου).

5.7 Αποθήκευση των προϊόντων

Η αποθήκευση των προϊόντων του συνεταιρισμού γίνεται σε μεγάλες αποθήκες. Τα κτίρια των αποθηκών είναι καινούργια, ενώ μερικά βρίσκονται υπό κατασκευή. (συνέντευξη κ. Κότσαρη Γεωργίου.)

5.8 Δραστηριότητες του συνεταιρισμού Νηλέα

Έχει σημαντικές διακρίσεις στο ενεργητικό του όπου το 2003 πιστοποιείται με ISO 14001 για το σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης που εφαρμόζει το 2006 με agro 2,1 και agro 2,2 για το σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης.

Στις 11/3/2009 με απόφαση του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΟΥΦΛΙΑ και σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινοτικού κανονισμού 761/2001, εγκρίθηκε περιβαλλοντική δήλωση emas του Νηλέα η πρώτη στην Ευρώπη της ελαιοκαλλιέργειας.

Ο Νηλέας έχει αποσπάσει ακόμα σημαντικότερες διακρίσεις για την ποιότητα του παραγόμενου ελαιολάδου παίρνοντας Αργυρό βραβείου ποιότητας στην Ελαιοτεχνία 2008 και στην Ελαιοτεχνία 2009.

Το 2012 κατάφερε να υπογράψει σύμβαση με το ΚΑΦΚΑ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ για την προμήθεια ειδών τροφίμων και συγκεκριμένα εξαιρετικά παρθένο ελαιόλαδο προϋπολογισμού 8.000,00 ευρώ, όπως προκύπτει από την σύμβαση.

Τέλος το 2012 ο Νηλέας βραβεύτηκε στο μουσείο Μπενάκη με το βραβείο γαστρονόμος ποιότητα για την εξαιρετική ποιότητα ελαιολάδου αλλά και την ορθή γεωργική πρακτική που ακολουθεί.(www.nileas.gr)

5.9 Πώληση των προϊόντων

Το ελαιόλαδο Νηλέας μπορούμε να βρούμε στο επιλεγμένα σουπερ μάρκετ Carrefour στην Αθήνα και στην Καλαμάτα. Επίσης και σε επιλεγμένα παντοπωλεία της Μεσσηνίας.(συνέντευξη κ.Κότσαρη Γεωργίου).

5.10 Εξαγωγές του συνεταιρισμού

Ο συνεταιρισμός Νηλέα κάνει εξαγωγές και στο εξωτερικό και συγκεκριμένα στην Αυστραλία, τον Καναδά, την Κίνα και στην Γερμανία. Κάθε χρόνο εξάγει 5-6 container στην Κίνα περίπου 25-30 κιβώτια με μπουκάλια ελαιολάδου .Στην Γερμανία εξάγονται μικρότερες ποσότητες εφόσον η συνεργασία ξεκίνησε τον χειμώνα. Αρωγός της συνεργασίας με γερμανικά σουπερ –μάρκετ αποτέλεσε η έκθεση της green week η οποία πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο στο Βερολίνο.(συνέντευξη κ Κότσαρη Γεωργίου)

5.11 Οργάνωση και διοίκηση

Η οργάνωση του συνεταιρισμού καθορίζεται από το καταστατικό του (παράρτημα μέρος .Διευθυντής του συνεταιρισμού του συνεταιρισμού Νηλέα είναι ο πρόεδρος του κ. Κότσαρης Γεώργιος. Η διοίκηση αποτελείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο το οποίο εκλέγεται κάθε τρία χρόνια.(www.nileas.gr)

Πρόεδρος: Κότσαρης Γεώργιος

Αντιπρόεδρος: Μερτυρής Φίλιππος

Γραμματέας: Περιβολαρης Ιωάννης

Μέλη: Τσιμπουκέλης Βασίλειος

Μαστροκόστας Ευάγγελος

Περοβολάρης Γεώργιος

Συμπεράσματα/Επίλογος

Σκοπός της εκπόνησης της παρούσας πτυχιακής εργασίας ήταν η μελέτη του αγροτικού συνεταιρισμού ελαιόλαδου «ο Νηλέας» και η διερεύνηση της εξελικτικής πορείας του Νηλέα από Ομάδα παραγωγών σε συνεταιρισμό. Συγκεκριμένα έγινε μελέτη της εμπορίας των προϊόντων του συνεταιρισμού αλλά και της παραγωγής του ελαιόλαδου μέσω της οποίας εξήχθησαν συμπεράσματα τόσο για την σωστή εμπορία του συνεταιρισμού σε χώρες του εξωτερικού όσο και για την σωστή λειτουργία του.

Αρχικά, εξετάστηκε ο ορισμός της κοινωνικής οικονομίας. Η κοινωνική οικονομία είναι ο ενδιάμεσος τομέας μεταξύ του δημοσίου τομέα και του ιδιωτικού τομέα ο οποίος έχει κοινωνικό και οικονομικό χαρακτήρα. Δηλαδή καλύπτει ανάγκες όπως η ανισότητα, η καταστροφή περιβάλλοντος κ.α. και στηρίζεται σε νέες αξίες, αρχές θεσμούς, νόμους και χρηματοδοτικά εργαλεία που άλλοι δύο τομείς δεν μπορούν. Στηρίζεται δε, σε δημιουργικές ιδέες. Επίσης αποτελείται από άτομα που προσφέρουν εθελοντική εργασία και επενδύουν το κέρδος τους σε αυτές. Συμβάλλουν στην τοπική οικονομική ανάπτυξη και συνεπώς βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων σε τοπικές κοινωνίες. Η κοινωνική οικονομία διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο τόσο στη προώθηση της απασχόλησης όσο και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των τοπικών κοινωνιών στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πιο σημαντικό μοντέλο κοινωνικών επιχειρήσεων είναι ο συνεταιρισμός. Η έννοια του συνεταιρισμού δεν έχει μόνο έναν ορισμό. Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί αρκετοί ορισμοί καθένας από τους οποίους δίνει έμφαση σε ένα συγκεκριμένο σημείο. Η ανάπτυξη και σωστή λειτουργία ενός συνεταιρισμού βασίζεται πάνω σε κάποιες συνεταιριστικές αξίες και αρχές οι οποίες διατυπώθηκαν το 1844 από τους σκαπανείς της πόλης Ροτσντέιλ και ολοκληρώθηκαν το 1995 στο διεθνές συνέδριο του Μάντσεστερ. Το συνεταιριστικό κίνημα είχε κάνει όμως την εμφάνισή του πολύ νωρίτερα. Ήδη από την αρχαία Ρώμη και την αρχαία Ελλάδα έκαναν την εμφάνισή τους οι αμφικτιονίες. Οι συντεχνίες ως την Γαλλική επανάσταση, τα Εμίρ, Εγίτος, σεμπριές και τα μπουλούκια ήταν παλιές συνεταιριστικές μορφές. Τα τσελιγκάτα και η κοινή αλιεία στην Μαύρη θάλασσα ήταν συνεταιρισμοί σταθμοί στην συνεταιριστική εξέλιξη. Το 1917 στην Ελλάδα ιδρύθηκε η πρώτη ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών και το 1936 ιδρύθηκε η πανελλήνια συνομοσπονδία γεωργικών συνεταιρισμών (Π Α Σ Ε Γ Ε Σ) .

Ο αγροτικός συνεταιρισμός «Νηλέας» ιδρύθηκε την άνοιξη του 2002 στη χώρα Μεσσηνίας ,55 ελαιοπαραγωγοί από την ευρύτερη περιοχή της δυτικής Μεσσηνίας ίδρυσαν τον αγροτικό συνεταιρισμό ελαιόλαδου .Σκοπός του συνεταιρισμού είναι η εμπορία και η προώθηση του ελαιόλαδου από τα μέλη του. Στην ομάδα παραγωγών Νηλέας σήμερα συμμετέχουν 70 παραγωγοί με 3.920 στρέμματα. Η μέση παραγωγή κυμαίνεται στους 400 τόνους.

Ο Νηλέας έχει ως στόχο να συμβάλλει στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, τα προϊόντα να μην έχουν χημικά υπολείμματα ,το ελαιόλαδο Νηλέα να έχει προσιτή τιμή και να τον εμπιστεύονται οι πελάτες του.

Συμπερασματικά οι συνεταιρισμοί είναι ένας θεσμός που έκανε την εμφάνισή του στην αρχαία Ελλάδα και την Αρχαία Ρώμη. Από τότε μέχρι σήμερα έχει εξελιχθεί για να πάρει τη σημερινή μορφή του. Η ομάδα παραγωγών Νηλέα κατάφερε να μετεξελιχθεί σε συνεταιρισμό και έχει μία πολύ καλή πορεία από τη στιγμή της ίδρυσής του (2002). Από τότε μέχρι σήμερα έχει βοηθήσει πολύ τόσο τους παραγωγούς όσο και την τοπική κοινωνία. Η Μεσσηνία έγινε γνωστή μέσω του ελαιόλαδου Νηλέας σε όλο τον κόσμο. Τα μέλη του συνεταιρισμού είναι ικανοποιημένα από τη διοίκηση του συνεταιρισμού κάτι που φαίνεται από το γεγονός ότι μπορούν και πωλούν τα προϊόντα τους οι παραγωγοί σε καλή τιμή με αποτέλεσμα ο συνεταιρισμός να συνεισφέρει στην ανάπτυξη της περιοχής, μιας περιοχής με καλό βιοτικό επίπεδο και άνετες συνθήκες διαβίωσης. Ευχή όλων είναι η συνέχιση της ανοδικής πορείας του συνεταιρισμού.

Βιβλιογραφία

1. Α.Σ DIONNI κ.π Equal α κύκλου(2004)οδηγός συστήματος πιστοποίησης και μοντέλων και δεικτών ποιότητας κοινωνικών επιχειρήσεων ,Α.Σ DIONNI Π κ.π Equal α κύκλου Αθήνα (διακίνηση από την Αναπτυξιακή σύμπραξη DIONNI Π και την Γ.Γ.Ε.Ε.
2. Εθνικό θεματικό δίκτυο κοινωνικής οικονομίας κ.π Equal α κύκλου (2005) οδηγός ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων, Υπ. Απασχόλησης & επτά (7) Αναπτυξιακές Συμπράξεις κοινωνικής οικονομίας κ.π Equal, Αθήνα.
3. Αβδελίδης Π.Σ, Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα. Αθήνα 1986
4. Κλήμης Α.Ν, Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα, τόμοι 1,2,3.Αθήνα 1985-1991
5. Νικολινάκος Μ, Στρατηγική ανάπτυξης του συνεταιριστικού τομέα στην γεωργία της Ελλάδος. Αθήνα
6. Τραντάς Μ., Τι είναι ο συνεταιρισμός και ποιες αρχές τον διέπουν;
7. Αποστολόπουλος, (2005-2006) κοινωνική οικονομία, πανεπιστημιακές παραδόσεις Χαροκόπειο πανεπιστήμιο, Αθήνα
8. Βενιέρης Γ 1988,οικονομική πληροφόρηση και αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις ,Α.Τ.Ε Αθήνα.
9. Πατρώνης Β. Παπαγεωργίου Θ.(2003).Η ιστορική εξέλιξη των αγροτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα τον 20 αιώνα, στο συλλογικό τόμο, Συνεταιριστικοί προβληματισμοί 2002-2003 εκδ. Σταμούλης Αθήνα.
10. Πετμετζάς Σ.(2002)Αγροτική οικονομία ,ιστορία της Ελλάδος του 20^{ου} αιώνα, Βιβλιόραμα Αθήνα.

Διαδίκτυο

- www.paseges.gr
- www.en.wikipedia.org
- <http://blogs.sch.gr>
- www.nileas.gr

Παράρτημα

Ερωτήσεις από συνέντευξη κ. Κότσαρη Γεώργιου (πρόεδρο του συνεταιρισμού).

1. Πότε ιδρύθηκε ο συνεταιρισμός Νηλέας;
2. Από πόσα μέλη αποτελείται;
3. Ποιοι είναι οι στόχοι του Νηλέα;
4. Που γίνεται η αποθήκευση των προϊόντων Νηλέα;
5. Που μπορούμε να βρούμε τα προϊόντα Νηλέας;
6. Σε ποιες χώρες εξαγάγει προϊόντα ο συνεταιρισμός;
7. Πως επιτυγχάνεται η τυποποίηση ελαιολάδου;
8. Τι συσκευασίες χρησιμοποιεί ο συνεταιρισμός Νηλέας;